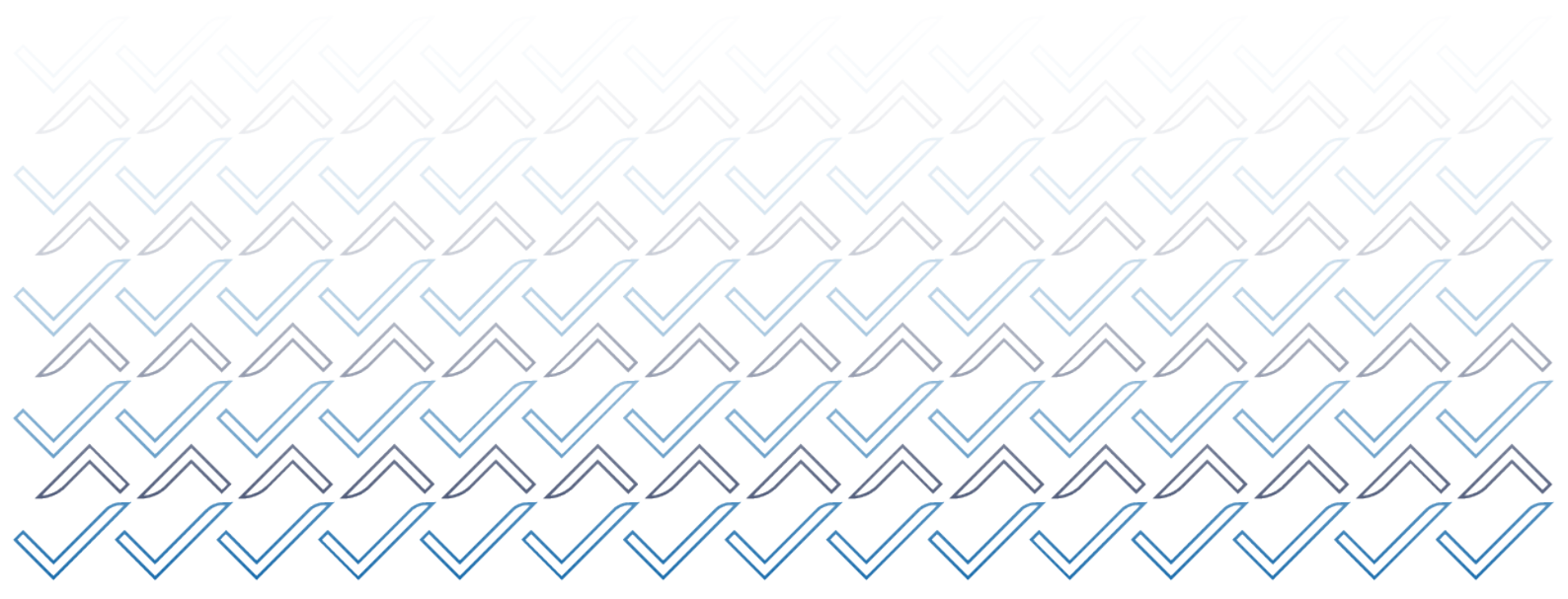

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

VALSTYBINĖS TEISMO PSICHIATRIJOS TARNYBOS VEIKLA

2024 m. gegužės 30 d.

Nr. VAE-5

Valstybės kontrolė – aukščiausiaji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Audito grupė: Vilma Maslauskienė (departamento vadovė), Lina Nalivaikienė (grupės vadovė), Rasa Cickevičiūtė-Rutkauskienė, Roma Niedvarienė, Tadas Karanauskas.

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimo Audito, Teisės ir teisėtvarkos ir Sveikatos reikalų komitetams, Sveikatos apsaugos ministerijai, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybai.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	11
AUDITO REZULTATAI	13
1. TARNYBA IMASI NEPAKANKAMŲ VEIKSMŲ EKSPERTIZIŲ ATLIKIMO EILĖMS TRUMPINTI	13
1.1. Ekspertinių tyrimų paskirstymo sistema riboja greitesnį jų atlikimą	13
1.2. Tarnyba nesistemina duomenų, kurie leistų priimti sprendimus, taupančius ekspertų laiką	15
1.3. Iki 17,5 proc. tiriamųjų nustatytu laiku nepristatoma teismo ekspertizei atlikti	17
2. NEUŽTIKRINAMI OPTIMALŪS TARNYBOS ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI TEISMO PSICHIATRIJOS IR PSICHOLOGIJOS EKSPERTINIŲ TYRIMŲ ATLIKIMUI	18
2.1. Teismo ekspertų darbo krūvių skirtumai dideli, o krūvio normos neperžiūrėtos beveik 10 metų	18
2.2. Neatliekama tarnybos žmoniškųjų išteklių poreikio analizė	21
2.3. Tarnyboje beveik ketvirtadalis laisvų teismo ekspertų etatų, tendencija išlieka	24
2.4. Tarnyba nepakankamai užtikrina reikiamas teismo ekspertų kompetencijas	30
3. TARNYBOS VEIKLOS RODIKLIAI NEPARODO EKSPERTIZĖS LAUKIMO EILĖJE LAIKO	33
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS	36
PRIEDAI	40
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	40
2 priedas. Audito apimtis ir metodai	41
3 priedas. Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys	45

PAGRINDINIAI FAKTAI

3,5 mln. Eur

- tiek vidutiniškai 2021–2023 m. skirta Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos išlaikymui.

0,26 mln. Eur

- tiek vidutiniškai 2021–2023 m. Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba gavo pajamų įmokų už ekspertinių tyrimų atlikimą civilinėse bylose.

38,25

- tiek teismo ekspertų etatų užimta Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje 2023-12-31. Tai sudaro 26,5 proc. visų darbuotojų (144).

8

- tiek teritorinių Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos skyrių atlieka ekspertinius tyrimus Lietuvoje.

68 proc.

ekspertinių tyrimų 2023 m. IV ketv. atlikta per 30 d. nuo teismo nutarties gavimo, ilgiausiai – 463 dienas – reikėjo laukti civilinėse, baudžiamosiose bylose – 254 dienas.

Greičiau nei per 6 mėn.

ekspertizė civilinėse bylose galėjo būti atlikta, jei jos užsakovams nebūtų ribojama pasirinkti teritorinį skyrių.

6,5 karto

2023 m. skyrėsi ekspertizų laukimo eilės civilinėse bylose tarp teritorinių teismo psichiatrijos skyrių, baudžiamosiose bylose – 4,5 karto.

Iki 1,5 karto

skiriasi vidutiniai teismo ekspertų darbo krūviai tarp teritorinių skyrių.

60 proc.

vidutiniškai 2021–2023 m. ekspertai viršija darbo krūvio normas, kurios netikslintos 10 metų.

23 proc.

teismo ekspertų etatų 2023-12-31 neužimti, iš jų teismo psichologų ekspertų – 11 proc., teismo psichiatrų ekspertų – 27,6 proc.

SANTRAUKA

Audito svarba

Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veiklos rezultatai svarbūs vykdant teisingumą, tinkamai ginant vaiko teises, užtikrinant, kad būtų tinkamai ginamos asmenų teisės ir interesai. Ilgai trunkančios teismo psichiatrinės ir psichologinės ekspertizės ir atliekami tyrimai turi neigiamos įtakos ikiteisminio tyrimo įstaigų ir teismų darbui. Nustatytu laiku negavus ekspertizių ar išvadų teismuose ilgėja civilinio, baudžiamojo proceso trukmė. Procesuose, į kuriuos įtraukti vaikai, ekspertizių atlikimo eilės didina antrines traumas vaikams, sumažina galimybę tiksliai įvertinti su nusikalstama veika susijusias aplinkybes.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veiklą efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ✓ ar Sveikatos apsaugos ministerija užtikrina, kad tarnyba vykdytų veiklą efektyviai ir rezultatyviai;
- ✓ ar tarnyba organizuoja veiklą taip, kad ji būtų efektyvi ir rezultatyvi.

Audituojami subjektai: Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos – nacionalinės sveikatos sistemos biudžetinė įstaiga, kurios pagrindinė paskirtis yra teisės aktų nustatyta tvarka atlikti teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizės, teikti specialisto išvadas pagal prokurorų ir ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų užduotis¹, Kitas audituojamas subjektas – Sveikatos apsaugos ministerija, kuri yra Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija.

Audito metu rinkome informaciją iš Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos, Generalinės prokuratūros, Kauno m. apylinkės teismo, Nacionalinės teismų administracijos. Bendravome su Teisingumo ministerijos, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos atstovais, prokurorais, teisėjais, vaiko teisių apsaugos kontroliere, Seimo nare R. Šalaševičiūte. Apklausėme teismo ekspertus ir medicinos registratorius. Buvome nuvykę į Utenos ekspertinį skyrių (stacionarą).

Audituojamasis laikotarpis – 2021–2023 m. Siekdami įvertinti tendencijas ir pokyčius, kai kuriais atvejais naudojome ankstesnių ir 2024 m. duomenis.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ ([42 psl.](#)).

¹ Sveikatos apsaugos ministro 2003-07-11 įsakymu Nr. V-425 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinti Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos nuostatai, 1 p.

Pagrindiniai audito rezultatai

Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veikla nepakankamai efektyvi ir rezultatyvi, kad užtikrintų trumpesnius ekspertizių atlikimo terminus, kurie turi įtakos civilinio ir baudžiamojo proceso trukmei. Tarnyba neeliminavo priežasčių, trukdančių greitesniam ekspertizių atlikimui. 2023 m. IV ketvirtį 27 proc. ekspertizių baudžiamosiose bylose ir 19 proc. civilinėse bylose buvo atlikta per 30 d. nuo teismo nutarties arba ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro užduoties gavimo dienos. 6,5 karto civilinėse bylose ir 4,5 karto baudžiamosiose bylose 2023 m. skyrėsi ekspertizių laukimo eilės tarp tarnybos teritorinių skyrių. Vidutiniai teismo ekspertų darbo krūviai tarp teritorinių skyrių 2023 m. skyrėsi iki 1,5 karto, o 23 proc. teismo ekspertų etatų 2023-12-31 buvo neužimti.

1. Tarnyba imasi nepakankamų veiksmų ekspertizių eilėms trumpinti

- ✓ Vidutinės ekspertinių tyrimų laukimo eilės 2021–2023 m. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teritoriniuose skyriuose labai skiriasi, pvz., 2023 m. civilinėse bylose 6,5, o baudžiamosiose bylose –4,5 karto. Viena priežasčių – tarnybos darbo reglamente² nustatytas teritorinis ekspertinių tyrimų paskirstymo principas, kai konkretus teritorinis skyrius įrašomas į teismo nutartį ir tarnyba pati nebegali pavesti atlikti kitam skyriui, kuriame laukimo eilė mažesnė. Auditorių atliktu skaičiavimu, ekspertizė civilinėse bylose galėjo būti atlikta 193 dienomis (daugiau nei 6 mėn.) greičiau, o baudžiamosiose – 85 dienomis (apie 3 mėn.), jei teritorinio paskirstymo principo būtų atsisakyta ir nukreipta ten, kur eilės mažesnės (1.1 poskyris, [13 psl.](#)).
- ✓ Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba iki 2023 m. kaupė ir sistemino duomenis tik apie teismo ekspertų dalyvavimą teismo posėdžiuose, o nuo 2023 m. – kiek kartų teismo ekspertai dalyvavo teismo posėdžiuose gyvai, kiek nuotoliniu būdu ir kiek kartų, nuvykus dalyvauti teismo posėdyje gyvai, posėdis neįvyko. Detalesnių duomenų apie ekspertų dalyvavimo teismo posėdyje rezultatyvumą (kiek kartų posėdžio metu jie nebuvo apklausti, kiek kartų vyko pakartotinai ar kt.) tarnyba nerinko. Auditorių atliktoje apklausoje 52 proc. (17 iš 33) teismo ekspertų nurodė, kad pasirengimui ir dalyvavimui teismo posėdyje skiria 4–6, 9 proc. – 7–10 valandų. Nekaupiami duomenys, kurie parodytų ekspertų skirtą laiką ir būtų pagrindu diskutuojant su teismais apie poreikį kviesti ekspertus į posėdį. Nerezultatyviems posėdžiams sugaištas laikas gali būti skirtas ekspertiniams tyrimams atlikti (1.2 poskyris, [15 psl.](#)).
- ✓ 2023 m. tarnyboje buvo atlikta Vaikų ir paauglių teismo psichiatrijos skyriaus 2021 m. gruodžio–2022 m. spalio mėn. gautų nutarčių (21) civilinėse bylose analizė. Nustatyta, kad 42 proc. nutartyse pateiktų klausimų netikslingi, nes nesusiję su specialiosiomis teismo psichiatrijos – teismo psichologijos žiniomis. Teismo ekspertai rašydami ekspertizės aktą skiria laiką pagrindimui, kodėl negali atsakyti į nutartyje suformuluotus klausimus. Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba neatlieka ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių užduočių formulavimo analizės, nes, tarnybos teigimu, neturi pakankamai žmogiškųjų išteklių. Nekaupiant duomenų apie su ekspertų kompetencija nesusijusius klausimus nutartyse, neturima susistemintos informacijos apie perteklinius klausimus, , kurios pagrindu galima būtų argumentuotai kalbėtis / organizuoti mokymus ekspertinių tyrimų užsakovams apie dažniausiai jų daromas klaidas (1.2 poskyris, [16 psl.](#)).

² Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos direktoriaus 2014-10-06 įsakymas Nr. 12P-38 „Dėl Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos ekspertinių padalinių darbo reglamento tvirtinimo“.

- ✓ Pagal Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytą tvarką užtikrinti tiriamųjų pristatymą teismo ekspertizei turi ją skyręs teismas ar ikiteisminio tyrimo įstaiga³. Kadangi nėra reglamentuota, kaip turi būti įgyvendinamas tiriamųjų pristatymas, kiekvieną kartą teismai ir ikiteisminio tyrimą vykdančios institucijos turi ieškoti, kas pristatys tiriamąjį, o nepristačius nustatytu laiku ekspertizė perkeliama į kitą dieną, dėl to ilgėja laukimo eilės, o teismo ekspertai skiria dalį laiko perplanuoti savo darbą. Tik 3 teritoriniai skyriai sistemino duomenis apie laiku nepristatytų tiriamųjų asmenų skaičių: 2023 m. juose nepristatytų tiriamųjų asmenų skaičius nuo visų paskirtų ekspertizių svyruoja nuo 6,2 iki 17,5 proc. Apklausoje 45 proc. (15 iš 33) ekspertų nurodė, kad dėl to praranda apie pusę darbo dienos, 3 proc. – visą darbo dieną. Dėl sugaišto laiko ilgėja ekspertizių laukimo eilės ir jų atlikimo terminai, kurie turi įtakos civilinio ir baudžiamojo proceso trukmei (1.3 poskyris, [17 psl.](#)).

2. Neužtikrinami optimalūs tarnybos žmogiškieji ištekliai teismo psichiatrijos ir psichologijos ekspertinių tyrimų atlikimui

- ✓ Teismo ekspertų darbo krūvio normos ir orientacinės jų apimtys patvirtintos⁴, bet yra nepakankamai detalios (neiškirtos darbo laiko sąnaudos pagal bylų pobūdį, dalyvavimo teismo posėdyje būdą ar kt.) ir neambicingos, nes teismo ekspertai jas viršija 2–4 kartus. Pradėjus vertinti darbo efektyvumą, jis išaugo daugiau kaip dvigubai (nuo 77,7 proc. 2013 m. iki 160,4 proc. 2023 m.), bet darbo krūvio normos neperžiūrėtos ir netikslintos 10 metų. Tarnybos vadovybės teigimu, ekspertinė veikla iš esmės nekito, joje nebuvo ir nėra jokių perteklinių veiksmų, neatsirado naujų darbo metodų ar technologijų. Nenustačius tikslų ir ambicingų darbo krūvio normų, neužtikrinamas realus darbo laiko sąnaudų įvertinimas, neskatinama gerinti veiklos rezultatus siekiant trumpinti ekspertizių atlikimo laukimo eiles (2.1 poskyris, [18 psl.](#)).
- ✓ Faktiniai darbo krūviai tarp teismo ekspertų, dirbančių ta pačia etato dalimi, skiriasi iki 3,5 karto (pvz., išdirbio procentinis balas, kuriuo apskaičiuojamas faktinis darbo krūvis, 2023 m. tarp teismo ekspertų, dirbančių 0,75 etato krūviu, varijuoja nuo 144 balų iki 506 balų). Vidutiniai darbo krūviai apie 1,5 karto skiriasi ir tarp teritorinių skyrių (pvz., 2023 m. Klaipėdos skyriuje vidutinis ekspertinių tyrimų skaičius vienam užimtam teismo eksperto etatui buvo 210, o Kauno – 321,5). Auditorių vertinimu, nustatytas teisinis reguliavimas⁵ riboja galimybę perduoti bylas kitiems teritoriniams skyriams. T siekiant tolygesnių darbo krūvių ir trumpinti eiles darbo krūviai ir teismo ekspertizių atlikimo laukimo eilės negali būti reguliuojamos atsižvelgiant į skyriuje gautų nutarčių skaičių ir dalį jų perduoti kitiems skyriams (2.1 poskyris, [19 psl.](#)).
- ✓ Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba nevykdė teismo ekspertų, medicinos registratorių ir administracijos darbuotojų poreikio analizės. Nuo 2023 m.⁶ numatyta vykdyti kasketvirtinę tarnybos teritorinių skyrių ekspertų sudėties ir dinamikos analizę: įvertinti esamą ekspertų skaičių, jų amžių, turimą ekspertinę kategoriją, užimtų ir laisvų pareigybių skaičių ir jų pokytį ir kt., tačiau analizė iki šiol⁷ neatlikta. Teritoriniuose

³ Sveikatos apsaugos ministro 2013-06-12 įsakymu Nr. V-616 patvirtintas Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas, 30 ir 31 p.

⁴ Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos direktoriaus 2014-12-15 įsakymas Nr. 12P-51.

⁵ Sveikatos apsaugos ministro 2003-08-18 įsakymu Nr. V-499 patvirtinti Teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizių darymo Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatai, 5 p.

⁶ VTPT direktoriaus 2023-05-11 įsakymu Nr. 12P-18 patvirtintas metodinis dokumentas „Dėl Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie SAM žmogiškųjų išteklių planavimo ir valdymo plano“, II p.

⁷ Iki 2024-04-05.

skyriuose, nepriklausomai nuo skyriaus dydžio ir dirbančių teismo ekspertų skaičiaus, yra patvirtintas skirtingas medicinos registratorių etatų skaičius (nuo 0,5 iki 2,75), vienam teismo eksperto etatui tenkanti medicinos registratorių etato dalis skiriasi daugiau kaip 6 kartus: nuo 0,2 iki 1,3. 2023 m. pabaigoje 69 proc. administracijos darbuotojų dirbo dviejose pareigybėse 1,5 etato darbo krūviu. Pagal pareigybių aprašymus šiems darbuotojams užimant dvi pareigybes vidutiniškai tenka apie 32 funkcijos. Tarnyba 2022 m. atliko analizę ir nustatė, kad Utenos ekspertinio skyriaus 1 ir 2 poskyriuose (stacionaro) 2018–2023 m. lovų fondo panaudojimas sumažėjo apie 35–40 proc., tačiau atliktos analizės pagrindu sprendimai dėl žmogiškųjų išteklių poreikio nebuvo priimti. Darbuotojų, atliekančių tiriamųjų asmenų priežiūrą (slaugytojai, sanitarai ir kt.) skaičius per 2021–2023 m. sumažėjo tik 0,25 etato ir 2023-12-31 sudarė 74,5 etato (51,8 proc. nuo visų tarnybos užimtų etatų). Auditorių nuomone, neatliekant žmogiškųjų išteklių poreikio analizės, nėra galimybės valdyti informaciją tarnybos mastu apie jų poreikį priimti įrodymais grįstus sprendimus dėl žmogiškųjų išteklių optimizavimo (2.2 poskyris, [21–23 psl.](#)).

- ✓ Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje beveik ketvirtadalis (23 proc.) teismo ekspertų etatų 2023-12-31 buvo neužimti. Tik 2-uose (iš 8) teritoriniuose skyriuose 2023 m. laisvų teismo ekspertų etatų dalis buvo mažesnė nei 10 proc., kituose skyriuose laisvų teismo ekspertų etatų dalis svyravo nuo 18,2 iki 38,9 proc. Teismo psichologų ekspertų laisvų etatų dalis 2023 m. lyginant su 2021 m. padidėjo beveik dvigubai (nuo 6 iki 11 proc.). Teismo psichiatrų ekspertų laisvų etatų skaičius 2021–2023 m. mažėjo, o 2023-12-31 siekė 27,6 proc. Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba kasmet taiko priemones pritraukti ir išlaikyti teismo ekspertus, taiko įvairias motyvacinės priemones dirbantiems ekspertams, tačiau taikomų priemonių poveikis nepakankamas, nes laisvi teismo ekspertų etatai 2023-12-31 sudarė 23 proc. (11,5 etato). Apklausoje teismo ekspertai nurodė, kad pagrindinės neužimtų šių etatų priežastys yra mažas darbo užmokestis ir sudėtingas darbas. Dėl nuolat esančių neužimtų teismo ekspertų etatų neužtikrinami tolygesni teismo ekspertų darbo krūviai, nesudaromos sąlygos trumpėti ekspertinių tyrimų laukimo eilėms (2.3 poskyris, [24 psl.](#)).
- ✓ Darbo apmokėjimo tvarkos apraše⁸ numatyta, kad teismo ekspertai gali būti skatinami mokant pareiginės algos kintamąją dalį, priemokas ir premijas. Teismo eksperto veikla gali būti vertinama labai gerai tiek, pvz., įgyvendinus 100 proc. darbo krūvio normą, tiek 300 proc. Teismo psichiatrų ekspertų vidutinis darbo užmokestis etatui 2023 m. buvo mažesnis nei viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų psichiatrų: už stacionaro paslaugas teikiančių įstaigų gydytojų psichiatrų apie 251 Eur, už psichikos sveikatos centrų gydytojų psichiatrų apie 279 Eur. Skirtumai tarp teismo vaikų ir paauglių psichiatrų ekspertų bei viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų vaikų ir paauglių psichiatrų 2023 m. vidutinio darbo užmokesčio etatui buvo didesni: stacionaro paslaugas teikiančiose įstaigose apie 1276 Eur didesnis, o psichikos sveikatos centruose apie 645 Eur didesnis nei teismo vaikų ir paauglių psichiatrų ekspertų. Nekonkurencingas atlygis už darbą apsunkina psichiatrų pritraukimą į laisvas teismo ekspertų darbo vietas (2.3 poskyris, [28 psl.](#)).

⁸ Patvirtinta Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos direktoriaus 2017-02-01 įsakymu Nr. 13P-13 (2023-02-22 įsakymo Nr. 13P-21 redakcija).

3. Tarnybos veiklos rodikliai neparodo ekspertizės laukimo eilėje laiko

- ✓ Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veiklos efektyvumo vertinimui 2021–2024 m. patvirtinti 4 veiklos rodikliai, susiję su ekspertinių tyrimų atlikimo terminais⁹, tačiau jie neleidžia įvertinti tarnybos tikrųjų veiklos rezultatų, nes nė viename iš jų neįskaičiuojamas ekspertinių tyrimų laukimo eilėje laikas iki jie bus pradėti vykdyti ir skiriasi nuo nustatytų Koordinavimo tarybos¹⁰ patvirtintų veiklos rodiklių visoms ekspertizėms. Ministerijos patvirtintoje tvarkoje¹¹ nurodyta, kad ekspertinis tyrimas pradedamas nuo nutarties ir medžiagos gavimo, tačiau 2023 m. patvirtintoje tvarkoje¹² nurodyta, kad ekspertinių tyrimų laukimo eilėje laikas nėra įskaičiuojamas į šių tyrimų atlikimo laiką. Tarnybos 2023 m. veiklos plane patvirtinto veiklos rodiklio „Per 30 dienų nuo ekspertinių tyrimų atlikimo surašytų ekspertizėms dalis proc.“ įgyvendinimas 2023 m. IV ketv. – 90,9 proc., tuo tarpu auditorių atlikti skaičiavimai rodo, kad faktiškai 2023 m. per 30 d. nuo teismo nutarties gavimo atlikta 67 proc. ekspertinių tyrimų, o 2023 m. IV ketv. – 68 proc., iš jų baudžiamosiose bylose 27 proc., civilinėse – 19 proc. Ilgiausiai ekspertizės baudžiamosiose bylose reikėjo laukti Utenos ekspertinio skyriaus ambulatoriniame poskyryje – 254 d., civilinėje byloje – 463 d. Vilniaus teritoriniame skyriuje. Neskaiciuojant kiek laiko užtruko ekspertizės atlikimas nuo teismo nutarties ir medžiagos gavimo, neturima informacijos, reikalingos pagrįstiems sprendimams dėl eilių trumpinimo priimti (3-ioji dalis, [33 psl.](#)).

Rekomendacijos

Sveikatos apsaugos ministerijai

1. Siekiant užtikrinti, kad Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veiklos rodikliai, susiję su ekspertinių tyrimų atlikimo terminais, būtų patikimi, nustatyti veiklos rodiklį, kuris parodytų faktinį ekspertinio tyrimo rezultato atlikimo laiką, įskaitant laukimo eilėje laiką (3-iasis pagrindinis audito rezultatas).

Valstybinei teismo psichiatrijos tarnybai

2. Siekiant, kad teismo ekspertų darbo krūviai tarp teritorinių teismo psichiatrijos skyrių būtų tolygesni ir trumpėtų teismo ekspertizėms atlikimo eilės:
 - ✓ Peržiūrėti esamas teismo ekspertų darbo krūvio normas ir, objektyviai įvertinus darbo laiko sąnaudas ekspertinių tyrimų užduotims atlikti, tiksliau detalizuoti jas (įvertinus, kokią teismo ekspertizės dalį sudaro dalyvavimas teismo posėdyje gyvai ir dalyvavimas nuotoliniu būdu, ar ekspertizė baudžiamosiose ar civilinėje bylose, nukentėjusiųjų ar įtariamųjų) (2-asis pagrindinis audito rezultatas).

⁹ SAM SVP 2021–2022 m. 2, 2023–2024 m. 3, VTPT MVP 2021 m. 1, 2022–2023 m. 2, 2024 m. 3.

¹⁰ Pagal Teismo ekspertizėms įstatymą taryba koordinuoja teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų veiklą, nustato teismo ekspertizės srities strategines kryptis ir prioritetus.

¹¹ SAM 2013-06-12 įsakymu Nr. V-616 patvirtintas Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas, 34.4 p.

¹² VTPT direktoriaus 2023-05-11 įsakymas Nr. 12P-20 „Dėl VTPT vykdomų ekspertinių tyrimų atlikimo terminų skaičiavimo tvarkos, ekspertizėms sudėtingumo nustatymo, papildomos medžiagos užprašymo ir atsisakymo atlikti ekspertizę“.

- ✓ Nustatyti kaip turi būti apskaičiuojama veiklos rodiklio „Teismo ekspertų darbo efektyvumo užtikrinimas, proc.“ įgyvendinimo reikšmė ir parengti jo stebėsenos rodiklio aprašymo kortelę (3-iasis pagrindinis audito rezultatas).
3. Siekiant trumpinti teismo ekspertizijų atlikimo terminus:
- ✓ Pakeisti ekspertizijų paskyrimo teritoriniams skyriams sistemą pavedant tai daryti tarnybai (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
 - ✓ Periodiškai analizuoti teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose rezultatyvumą ir analizės rezultatus pristatyti Teisėjų tarybai (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
 - ✓ Periodiškai vykdyti ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių užduočių formulavimo analizę ir jos pagrindu ekspertinių tyrimų užsakovams inicijuoti ekspertinių užduočių formulavimo mokymus bei teikti rekomendacijas (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
4. Siekiant užtikrinti optimalius žmogiškuosius išteklius teismo psichiatrijos ir psichologijos ekspertinių tyrimų vykdymui atlikti žmogiškųjų išteklių poreikio analizę (teismo ekspertų, medicinos registratorių ir tarnybos administracijos darbuotojų) ir jos pagrindu priimti sprendimus dėl veiklos efektyvinimo (2-asis pagrindinis audito rezultatas).

Valstybinei teismo psichiatrijos tarnybai raštu¹³ teikėme pastebėjimus dėl ekspertinių tyrimų atlikimo terminų skaičiavimo tvarkos, veiklos ataskaitų rengimo ir viešinimo, papildomo veiklos rodiklio patvirtinimo, o Sveikatos apsaugos ministerijai¹⁴ – dėl nepakankamos tarnybos veiklos stebėsenos.

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai, laukiamas audito poveikis ir pokyčių vertinimo rodikliai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ ([36 psl.](#)). Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainės puslapyje <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>.

¹³ Valstybės kontrolės 2024-05-30 raštas Nr. SD-(220-9.3.1-6205)-533 „Dėl valstybinio audito „Valstybinė teismo psichiatrijos tarnybos veikla“.

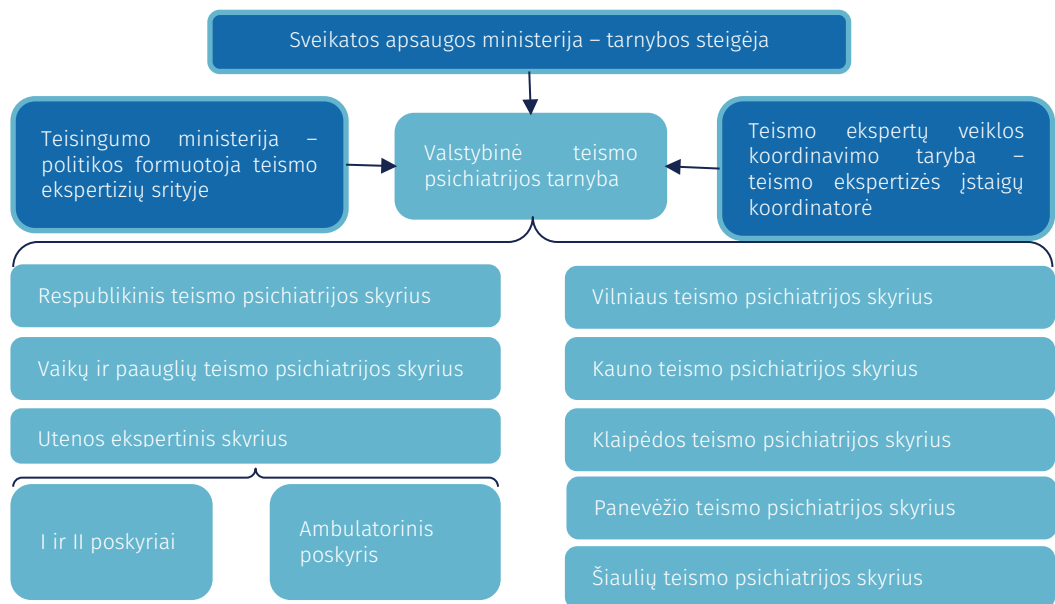
¹⁴ Valstybės kontrolės 2024-05-30 raštas Nr. SD-(220-9.3.1-6205)-532 „Dėl valstybinio audito „Valstybinė teismo psichiatrijos tarnybos veikla“ metu nustatytų dalykų“.

ĮŽANGA

Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba yra Lietuvos Respublikos nacionalinės sveikatos sistemos biudžetinė įstaiga, kurios pagrindinė paskirtis – teisės aktų nustatyta tvarka atlikti teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizes, teikti specialisto išvadas pagal prokurorų ir ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų užduotis¹⁵. Tarnybos atliktų ekspertinių tyrimų rezultatai panaudojami baudžiamajame, civiliniame ir administraciniame procesuose, siekiant patvirtinti ar paneigti tam tikras su byla susijusias aplinkybes, todėl svarbu, kad šie tyrimai būtų atlikti laiku ir kokybiškai, siekiant patenkinti ekspertinių tyrimų užsakovų poreikį ir taip padėti jiems užtikrinti valstybės ir visuomenės interesų gynimą. Savo veikloje tarnyba vadovaujasi Teismo ekspertizės įstatymu, Baudžiamojo ir Civilinio proceso kodeksais, Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašu, kitais teisės aktais.

Tarnybos savininko teises ir pareigas įgyvendina Sveikatos apsaugos ministerija¹⁶, o politiką teismo ekspertizės srityje formuoja, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja valstybės politikos įgyvendinimą Teisingumo ministerija¹⁷. Tarnybos ir kitų teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų veiklą taip pat koordinuoja Koordinavimo taryba¹⁸.

1 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos steigėjas, politikos formuotojas ir struktūriniai skyriai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Tarnybą sudaro 8 teritoriniai skyriai, iš viso 2023-12-31 patvirtinta 167,5 etato, iš kurių užimta 144. Teismo ekspertų patvirtinti etatai šiuo laikotarpiu sudarė 29,7 proc. (49,75 etato) visų tarnyboje patvirtintų etatų. Faktiškai dirba 37 teismo ekspertai (užimta 38,25 etato): 24 teismo psichiatrai ekspertai ir 13 teismo psichologų ekspertų.

¹⁵ Sveikatos apsaugos ministro 2003-07-11 įsakymu Nr. V425 patvirtinti Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos nuostatai, 1 p.

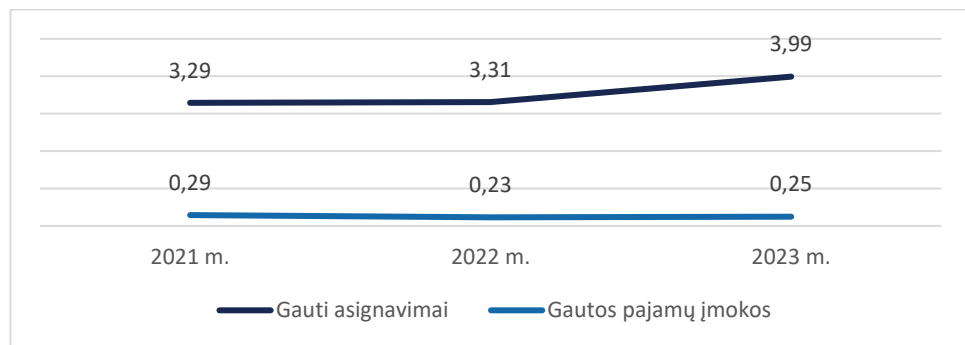
¹⁶ Ten pat, 4 p.

¹⁷ Teisingumo ministro 1998-07-09 įsakymu Nr. 851 patvirtinti Teisingumo ministerijos nuostatai, 7 p.

¹⁸ Teisingumo ministro 2020-07-13 įsakymu Nr. 1R-215 patvirtinti Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos nuostatai, 1 p.

Tarnybos asignavimai iš valstybės biudžeto kasmet vidutiniškai siekė 3,5 mln. Eur, o gautos pajamų įmokos – 0,26 mln. Eur.

2 pav. Valstybinei teismo psichiatrijos tarnybai skirsti asignavimai ir gautos pajamų įmokos (mln. Eur)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Kiekvienos ES šalies teismo psichiatrijos ekspertizių atlikimą nuo skyrimo jų atlikti reglamentuoja nacionaliniai teisės aktai – nėra bendro reglamentavimo. ES institucijos, atlikusios tyrimus¹⁹, nėra išskyrusios kurios nors šalies gerosios praktikos. Pabrėžiama, kad dėl sudėtingų ir kompleksinių reikalavimų, keliamų teismo psichiatrijos ekspertizei, ir dėl jos pasekmių, rekomenduojama ES šalyse turėti teisiškai apibrėžtą reguliavimą dėl ekspertų įtraukimo į bet kurį ekspertinį įvertinimą. Lietuvoje teisinis teismo psichiatrijos ar psichologijos ekspertizių reglamentavimas daugeliu atveju nesiskiria nuo 2/3 ES šalių numatytojo: ekspertizes skiria teismas (ikiteisminio tyrimo teisėjai ar teisėjai teismo metu); tiriamojo asmens psichikos būseną vertina specialiai paruošti psichiatrai ekspertai; teismo psichiatrijos ekspertizės atliekamos per valstybės sertifikuotas viešąsias agentūras, valstybė atrenka, moko ekspertus ir moka jiems atlyginimą ir kt. Finansavimas daugumoje ES šalių narių teismo psichiatrijos įstaigoms yra skiriamas per sveikatos priežiūros biudžetus įvairiu lygmeniu iš valstybės, apskričių ar savivaldybių biudžeto. Įstaigų veiklą prižiūri ir reguliuoja Teisingumo arba Sveikatos apsaugos ministerijos.

¹⁹ EK Sveikatos ir vartotojų apsaugos generalinio direktorato bei Centrinio psichikos sveikatos instituto tyrimas „Psichiškai nesveikų nusikaltėlių įkurdinimas ir gydymas – teisės aktai ir praktika ES valstybėse narėse“.

AUDITO REZULTATAI

1. TARNYBA IMASI NEPAKANKAMŲ VEIKSMŲ EKSPERTIZIŲ ATLIKIMO EILĖMS TRUMPINTI

1. Siekiant užtikrinti efektyvią organizacijos veiklą ir tenkinti užsakovų poreikius laiku bei kokybiškai atlikti ekspertinius tyrimus, svarbu imtis veiksmų, kurie sudarytų prielaidas mažinti šių tyrimų atlikimo eiles. Teismo ekspertizės įstaigos reguliariai turėtų atlikti tyrimus ar apklausas, kad būtų nustatyti užsakovų lūkesčiai dėl teikiamų paslaugų kokybės, ir šią informaciją panaudoti paslaugų teikimui gerinti²⁰.

1.1. Ekspertinių tyrimų paskirstymo sistema riboja greitesnį jų atlikimą

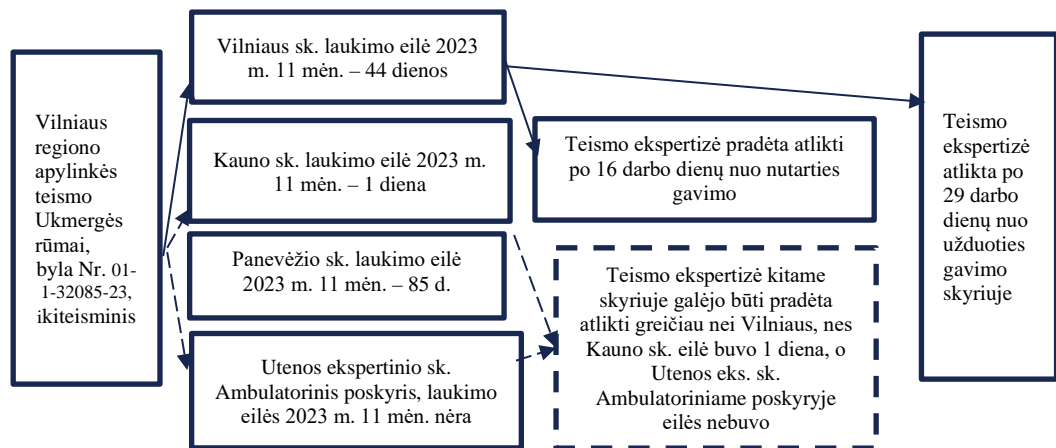
2. Vertinome, ar nustatyta ekspertinių tyrimų užduočių paskirstymo VTPT teismo ekspertams sistema, ar visais atvejais gauta ekspertinio tyrimo užduotis ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo užduoties gavimo yra paskiriama teismo ekspertui, ar nustatyta teismo ekspertizės atlikimo tvarka pagal visas teismo ekspertizės rūšis. Tarnyboje 6 iš 8 teritorinių skyrių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Utenos ekspertinio skyriaus Ambulatorinis poskyris) veikla organizuojama teritoriniu principu pagal tarnybos darbo reglamente²¹ nustatytą kiekvieno jų veiklos teritoriją. Respublikinis ir Vaikų ir paauglių skyriai bei Utenos ekspertinio skyriaus Stacionarinis poskyris veikia šalies mastu, jų specializacija – tam tikri ekspertiniai tyrimai. Teismai, priimdami nutartį atlikti ekspertinį tyrimą vadovaujasi šiuo reglamentu. Teritorinis principas gali būti netaikomas tik tais atvejais, kai teismas, neatsižvelgdamas į reglamentą, motyvuotai paveda atlikti ekspertizę konkrečiam teritoriniam skyriui, ekspertų komisijai ar ekspertui²².
3. Palyginę Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės rūmų 2023 m. pateiktų teismo nutarčių atvejus (12) skirti teismo ekspertizės (pagal minėtą reglamentą Ukmergės r. priskirtas Vilniaus skyriui, nors tokiu pačiu atstumu yra ir Panevėžio, Kauno ar Utenos skyriai) nustatėme, kad 8 atvejais bent viename jų ekspertizės laukimo eilė buvo mažesnė ar jos nebuvo ir ekspertizė galėjo būti atlikta kitame skyriuje greičiau nei Vilniaus (3 pav.).

²⁰ TEVK 2023-06-06 sprendimu KT-161 patvirtinto Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų plano priedas, 14.3 p.

²¹ VTPT direktoriaus 2014-10-06 įsakymu Nr. 12P-38 „Dėl Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos ekspertinių padalinių darbo reglamento tvirtinimo“.

²² SAM 2003-08-18 įsakymu Nr. V-499 patvirtinti Teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizės darymo Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatai, 6 p.

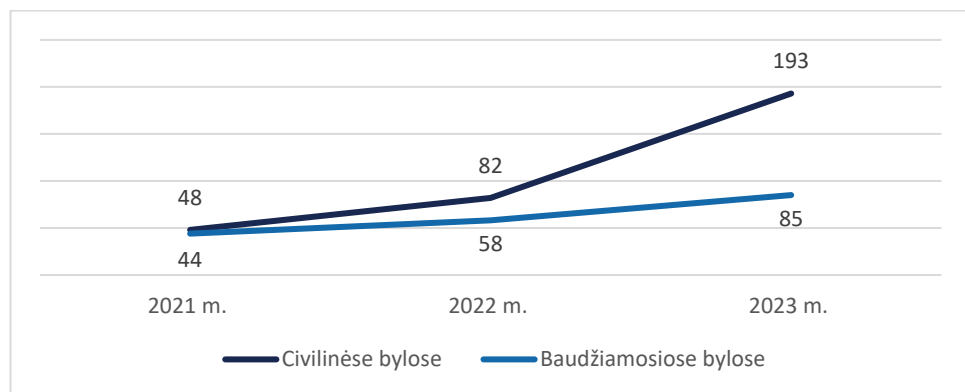
3 pav. Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės rūmų kreipimosi į Vilniaus sk. pavyzdys nuo nutarties gavimo iki ekspertizės atlikimo ir palyginimas su kituose skyriuose ekspertizė atlikimo terminais

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

4. Dėl VTPT nustatyto paskirstymo principo, kai teismai į nutartį įrašo konkretų teritorinį skyrių, jame gautos ekspertinės užduotys negali būti perduodamos kitiems skyriams. Vidutinės šių tyrimų laukimo eilės 2021–2023 m. skyriuose labai skiriasi, pvz.: 2023 m. civilinėse bylose – 6,5, o baudžiamosiose – 4,5 karto. Civilinėse bylose 2023 m. Vilniaus ir Šiaulių skyrių ekspertizės atlikimo laukimo eilė skyrėsi 193 d. (Vilniaus 35, Šiaulių 228), o baudžiamosiose bylose Utenos Ambulatorinio poskyrio ir Šiaulių skyriaus – 85 d. (Utenos 11, Šiaulių 96), t. y. tyrimas civilinėse bylose galėjo būti atliktas 193 dienomis (daugiau kaip 6 mėn.), o baudžiamosiose – 85 dienomis (apie 3 mėn.) greičiau, jei šių tyrimų užsakovai galėtų pasirinkti skyrių (4 pav.).

4 pav. 2021–2023 m. ekspertizė atlikimo vidutinių laukimo eilių didžiausias skirtumas tarp teritorinių skyrių (dienomis)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

5. Ekspertinių tyrimų priskyrimas teritoriniu principu nesudaro prielaidų tolygesniam paskirstymui tarp skyrių, tolygiems teismo ekspertų darbo krūviams ir greitesniam ekspertinių tyrimų atlikimui, nes nesudarytos galimybės, įsivertinus skyrių užimtumą, kreiptis kitur, kur tyrimas galėtų būti atliktas greičiau.
6. Koordinavimo taryba 2018 m. teismams rekomendavo esant poreikiui skirti teismo ekspertizę, kurią gali atlikti teismo ekspertizės įstaigoje dirbantis teismo ekspertas, ją

pavesti atlikti teismo ekspertizės įstaigai²³, nes kai ekspertizė pavedama atlikti ekspertizės įstaigai, ekspertą skiria šios įstaigos vadovas, disponuojantis informacija apie įstaigos darbuotojų kompetenciją ir kvalifikaciją, konkretus darbuotojas parenkamas įvertinus užduotį ir specialiųjų žinių poreikį jai atlikti.

7. Nustatyta teismo ekspertizių atlikimo tvarka pagal visas teismo ekspertizių rūšis ir gautos ekspertinio tyrimo užduotys paskiriamos teismo ekspertams per 1–2 dienas, tačiau ekspertinių tyrimų užduočių paskirstymo sistema neužtikrina greitesnio jų atlikimo.

1.2. Tarnyba nesistemina duomenų, kurie leistų priimti sprendimus, taupančius ekspertų laiką

Tarnyba neanalizuoja teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose

8. Pagal VTPT nuostatus²⁴ tarnyba kaupia ir tvarko ekspertizėms ir tyrimams, mokslo tiriamajai ir metodinei veiklai reikalingus informacinius duomenis. Vertinome, ar tarnyba analizuoja duomenis apie teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose rezultatyvumą (kiek kartų posėdyje nebuvo apklausti, kiek kartų vyko pakartotinai ar kt.). Nustatėme, kad iki 2023 m. sisteminta informacija tik apie teismo ekspertų dalyvavimą teismo posėdžiuose, o nuo 2023 m. duomenys detalizuojami pagal tai, kiek kartų jie dalyvavo teismo posėdžiuose gyvai, kiek nuotoliniu būdu ir kiek kartų, nuvykus dalyvauti į teismo posėdį gyvai, jis neįvyko²⁵. Detalesnė teismo ekspertų dalyvavimo posėdyje rezultatyvumo analizė neatliekama.
9. Valstybės kontrolės atliktoje apklausoje (kurioje dalyvavo 33 iš 37) teismo ekspertai nurodė, kiek darbo laiko skiria pasirengimui ir dalyvavimui teismo posėdyje. Įtakos turi ir tai, kuriame mieste vyksta teismo posėdis, jei ekspertas kviečiamas jame dalyvauti gyvai. Ekspertų teigimu, dalyvavimas nuotoliu sutaupo laiko.

Teismo ekspertų apklausos duomenys apie skiriamą laiką pasirengimui ir dalyvavimui teismo posėdyje

- ✓ 52 proc. (17 iš 33) skiria 4–6 valandas
 - ✓ 39 proc. (13 iš 33) skiria 1–3 valandas
 - ✓ 9 proc. (3 iš 33) skiria 7–10 valandų
-

Apklausos duomenimis, 67 proc. (22 iš 33) teismo ekspertų kasmet susiduria su atvejais, kai nuvyksta į teismo posėdį, bet jis neįvyksta: 45 proc. 1–3; 15 proc. 4–6; 6 proc. – 7 ir daugiau kartų per metus.

10. Neanalizuojant teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose rezultatyvumo (kiek kartų posėdžio metu nebuvo apklausti ir kiek kartų vyko pakartotinai ar kt.), neturima

²³ TEVKT 2018-12-13 patvirtintos Nr. KTP-39 Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos rekomendacijos teismams, 2 psl.; <https://ttec.lrv.lt/lt/teismo-ekspertu-veiklos-koordinavimo-taryba/rekomendacijos/> (žr. 2024-04-18).

²⁴ Sveikatos apsaugos ministro 2003-07-11 įsakymu Nr. V-425 patvirtinti Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos nuostatai, 12.14 p.²⁵ 2023 m. teismo ekspertai kviešti dalyvauti teismo posėdyje gyvai 146 kartus iš 592 teismo posėdžių, 91 atveju posėdis neįvyko.

²⁵ 2023 m. teismo ekspertai kviešti dalyvauti teismo posėdyje gyvai 146 kartus iš 592 teismo posėdžių, 91 atveju posėdis neįvyko.

pagrindo parodyti neefektyviai panaudotą teismo ekspertų darbo laiką, kuris galėtų būti panaudotas teismo ekspertizėms atlikti.

Neanalizuojama, ar tinkamai ekspertinių tyrimų užsakovai formuluoja užduotis

11. 2023 m. buvo atlikta VTPT Vaikų ir paauglių TPS 2021 m. gruodžio–2022 m. spalio mėn. gautų nutarčių civilinėse bylose analizė²⁶. Įvertinus 21 nutartį nustatyta, kad 42 proc. pateiktų klausimų netikslingi: nebuvo susiję su specialiosiomis teismo psichiatrijos – teismo psichologijos žiniomis. Todėl teismo ekspertai rašydami atliktos teismo ekspertizės aktą turi skirti laiką pagrįsdami, kodėl negali atsakyti į nutartyje suformuluotus klausimus.
12. Laikėmės nuostatos, kad VTPT imasi veiksmų, kad trumpėtų ekspertinių tyrimų atlikimo terminai, kai: kasmet VTPT atliekama ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių užduočių formulavimo analizė ir ekspertinių tyrimų užsakovams kasmet vykdyti mokymai atsižvelgus į atliktą analizę; kasmet VTPT pateikė ne mažiau kaip 2 metodinius informacinius pasiūlymus, rekomendacijas teismams ir (ar) teisės saugos institucijoms²⁷; visi šių tyrimų užsakovų mokymų dalyviai apklausiami dėl įvykusių mokymų naudingumo.
13. VTPT kasmet nebuvo atliekama ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių užduočių formulavimo analizė ir analizuojami formulavimo netikslumai, nes tarnybos vadovybės teigimu, neturi pakankamai žmogiškųjų išteklių, kad galėtų atlikti detalias nuolatinės analizės. Neatliekant ekspertinių užduočių formulavimo analizės, nebuvo galimybės tiksliai vykdyti mokymų ar kitomis priemonėmis paaiškinti ekspertinių tyrimų užsakovams apie jų formuluojamų užduočių netikslumus, taip siekiant, kad teismo ekspertams būtų sudarytos sąlygos greičiau atlikti ekspertinius tyrimus. VTPT 2021–2023 m. pateikė kasmet po 2 metodinius informacinius pasiūlymus, rekomendacijas teismams ir (ar) teisės saugos institucijoms²⁸, bet, kadangi VTPT neatliekama ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių užduočių formulavimo analizė, nėra galimybės palyginti, ar pateikti pasiūlymai ar rekomendacijos susiję su dažniausiai daromomis tyrimų užsakovų klaidomis.
14. VTPT ekspertinių tyrimų užsakovų dėl vykdytų mokymų naudingumo apklausų neatlieka. Neatliekant jų, negaunamas grįžtamasis ryšys, kiek mokymai dalyviams buvo naudingi, ar atliepė jų poreikius. NTA apklausia mokymų teisėjams ir teismo darbuotojams dalyvius, kai tokius mokymus organizuoja: 2021 ir 2023 m. atliktos 4 apklausos parodė, kad visi dalyviai, dalyvavę apklausoje, mokymus įvertino kaip naudingus.

²⁶ Prieiga per internetą: https://sm-hs.eu/wp-content/uploads/2023/06/%E2%99%A52023-SM41Internetui_1-202-52-57.pdf (žiūrėta 2024-02-21).

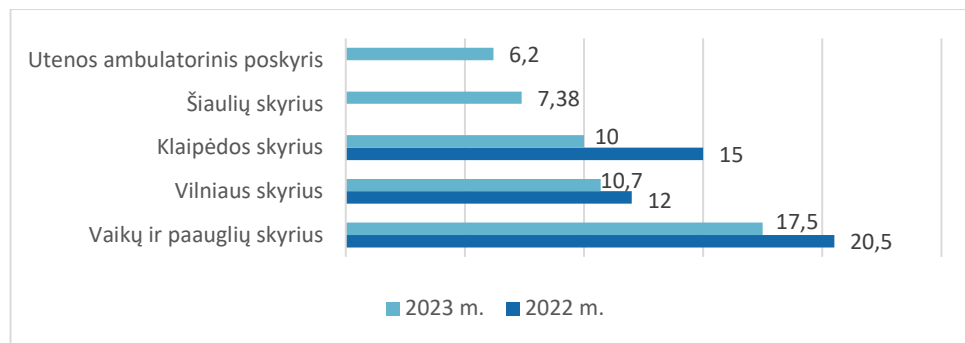
²⁷ Strateginių teismo ekspertizės srities krypčių ir prioritetų 2020–2022 m. įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir siekiamų jų reikšmių sąrašas, 3.1.1 p ir Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 metais įgyvendinimo veiksmų plano priedas, 3.1.2 p.

²⁸ Kaip numatyta Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2019-12-18 sprendimu Nr. KT-78 patvirtintame Strateginių teismo ekspertizės srities krypčių ir prioritetų 2020–2022 m. įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir siekiamų jų reikšmių sąrašė ir 2023-06-06 sprendimu Nr. KT-161 patvirtintame Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų plane.

1.3. Iki 17,5 proc. tiriamųjų nustatytu laiku nepristatoma teismo ekspertizei atlikti

15. Pagal SAM nustatytą tvarką užtikrinti tiriamųjų pristatymą teismo ekspertizei turi ekspertizę skyręs teismas ar ikiteisminio tyrimo įstaiga²⁹. Vertinome, ar kasmet VTPT nustato ne mažiau kaip vieną priemonę, kad tiriamieji asmenys būtų pristatyti teismo ekspertizės įstaigos nustatytais terminais, ar nustatytais terminais kasmet pristatytų tiriamųjų asmenų nuo visų tiriamųjų asmenų dalies augimas buvo ne mažesnis nei 1 proc.
16. Nustatėme, kad tik 3 ambulatoriniuose skyriuose nustatytais terminais kasmet nepristatytų tiriamųjų asmenų nuo visų tiriamųjų asmenų dalies augimas mažėjo. Vaikų ir paauglių skyriuje 2023 m., lyginant su 2022 m., sumažėjo 3 proc.; Klaipėdos – 5 proc., Vilniaus – 1,3 proc. 2 skyriai nesisteminio šių duomenų, o 2 skyriai turi tik 2023 m. duomenis. 3 skyriuose situacija gerėja. VTPT kasmet nustato ir taiko priemones (raštai ekspertinių tyrimų užsakovams ir kt.), kad tiriamieji asmenys būtų pristatyti teismo ekspertizės įstaigos nustatytais terminais, tačiau laiku nepristatytų tiriamųjų asmenų skaičius 2023 m. procentine išraiška svyruoja nuo 6,2 (Utenos ambulatorinis poskyris) iki 17,5 proc. (Vaikų ir paauglių skyrius) (5 pav.).

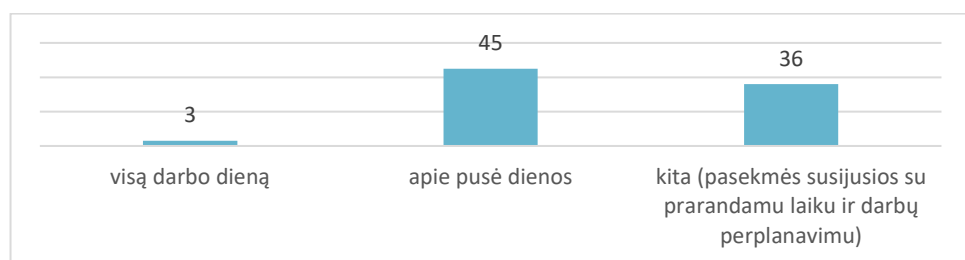
5 pav. 2022–2023 m. neatvykusių paskirtu laiku tiriamųjų procentas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

17. Laiku neatvykus tiriamiesiems teismo ekspertizei atlikti, nusikelia tiriamųjų ištyrimas, o teismo ekspertai skiria dalį laiko perplanuodami savo darbą. Apklausoje rezultatai parodė, kad tiriamojo neatvykimas paskirtu laiku turi įtakos 84 proc. (28 iš 33) teismo ekspertų darbo laikui (6 pav.).

6 pav. Teismo ekspertų prarandamas laikas, laiku neatvykus tiriamiesiems (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teismo ekspertų apklausos duomenis

²⁹ Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas, 30 ir 31 p.

18. Nustatyta, kas turi užtikrinti tiriamųjų pristatymą teismo ekspertizei, tačiau nėra sukurtas mechanizmas, kaip turi būti įgyvendinamas jų pristatymas teismo ekspertizei. Todėl kiekvieną kartą teismai ir ikiteisminį tyrimą vykdančios institucijos turi ieškoti, kas pristatys tiriamąjį, o nepristačius nustatytu laiku, ekspertizės atlikimas perkeliamas į kitą dieną, ilgėja laukimo eilės o ekspertai praranda darbo laiką, skirtą ekspertizei.
19. Koordinavimo taryba 2023 m. tarnybai kartu su Generaline prokuratūra patvirtino vertinimo rodiklį³⁰ – nustatyti priemonę, kad tiriamieji asmenys būtų pristatyti teismo ekspertizės įstaigos nustatytais terminais, įgyvendinimo terminas – 2024 m.

2. NEUŽTIKRINAMI OPTIMALŪS TARNYBOS ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI TEISMO PSICHIATRIJOS IR PSICHOLOGIJOS EKSPERTINIŲ TYRIMŲ ATLIKIMUI

Naudojant žmogiškųjų išteklių planavimo priemones, sudaromos prielaidos suvaldyti teismo ekspertų trūkumo riziką. Svarbu nustatyti priemones, galinčias padėti vykdyti efektyvią teismo ekspertų paiešką ir juos išlaikyti teismo ekspertizės įstaigoje. Teismo ekspertų padidėjimo pokyčiai teigiamai veikia ekspertinių tyrimų atlikimo terminus. TEVKT pažymėjo³¹, kad ypač svarbu užtikrinti pakankamą teismo psichiatrijos ekspertų skaičių, nes teismo psichiatrijos ekspertiniai tyrimai atliekami tik teismo ekspertų, nenaudojant technologijų, kurios galėtų lemti trumpesnius ekspertinių tyrimų terminus. Taip pat, siekiant šių tyrimų kokybės, efektyvios, skaidrios, patikimos ekspertinės veiklos ir jos rezultatų pripažinimo nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, svarbu nuolat tobulinti teismo ekspertų kompetencijas ir kvalifikacijas.

2.1. Teismo ekspertų darbo krūvių skirtumai dideli, o krūvio normos neperžiūrėtos beveik 10 metų

20. Vertinome, ar patvirtintos teismo ekspertų darbo krūvio normos, ar jos peržiūrimos reguliariai – ne rečiau kaip kas treji metai, ar jose nustatyta, kokią ekspertizės dalį sudaro nuotolinis eksperto dalyvavimas teismo posėdyje. Nustatėme, kad normos patvirtintos VTPT direktoriaus įsakymu³²: nustatytos orientacinės krūvio apimtys, bet neperžiūrėtos beveik 10 metų.
21. Patvirtintos teismo ekspertų darbo krūvio normos nepakankamai tikslios, nes orientacinėse darbo krūvių apimtyse neatskirta, kurie įsakymo punktai susiję su teismo ekspertų darbo krūvio norma per mėnesį, ir kurie susiję su koeficientų skaičiavimu, kas ir kokiais teismo ekspertizės daliai prilyginama, ar teismo ekspertizės daliai prilyginti teismo eksperto atliekami darbai įskaitomi į jo darbo krūvio normą (pvz., 8 specialisto išvados prilyginamos 1 teismo ekspertizei, dalyvavimas teismo posėdyje – 0,5 ekspertizės). VTPT

³⁰ TEVK 2023-06-06 sprendimu KT-161 patvirtintas Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų plano priedas, 4.1.3 p.

³¹ TEVKT 2023-06-06 sprendimu Nr. KT-161 patvirtintas Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų planas, 13.3 p.

³² VTPT direktoriaus 2014-12-15 įsakymas Nr. 12P-51.

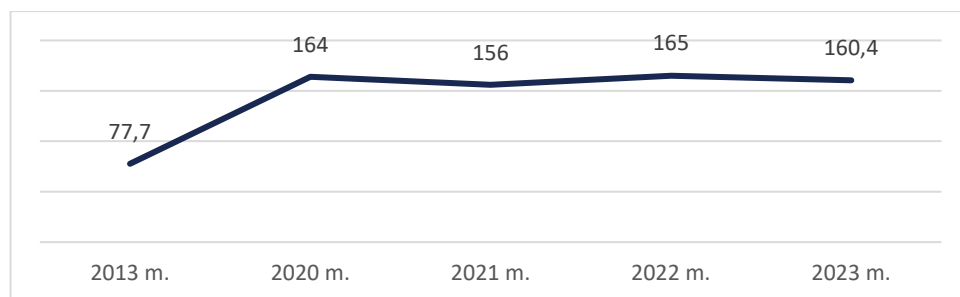
patvirtintose darbo krūvio normose numatyta, kad dalyvavimas teismo posėdyje sudaro 0,5 teismo ekspertizės, tačiau neišskirtas nuotolinis dalyvavimas ir dalyvavimas gyvai.

7 teritorinių padalinių vadovų paaiškinimas dėl darbo krūvių normų nepakankamo detalumo

Patvirtintos orientacinės darbo krūvio normos nepakankamai detalios, nes neįvertintos skirtingos darbo laiko sąnaudos pagal teismo bylų pobūdį ir kt. veiksnius: atlikta teismo ekspertizė civilinėje ar baudžiamojame byloje; nukentėjusiojo ar įtariamojo ekspertizė; dalyvavimas teismo posėdyje gyvai ar nuotoliniu būdu ir kt.

22. Patvirtintos teismo ekspertų darbo krūvio normos neambicingos, nes teismo ekspertai jas viršija 2–4 kartus. Pvz., 2023 m. VTPT 23 iš 25 teismo psichiatrų ekspertų 2021–2023 m. metiniame veiklos plane numatytą rodiklį „Teismo ekspertų darbo efektyvumo užtikrinimas – 100 proc.“ viršijo nuo 104 iki 506 proc., o vidutinis jų darbo efektyvumo balas buvo 177 proc. Rodiklio įvykdymas skaičiuojamas pagal faktinį teismo ekspertų darbo krūvio normų įvykdymą, bendras VTPT rodiklio įgyvendinimas kasmet viršijamas apie 60 proc. (7 pav.).

7 pav. 2013 m. ir 2020–2023 m. teismo ekspertų darbo efektyvumo palyginimas (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

23. Pradėjus vertinti teismo ekspertų darbo efektyvumą per 10 metų rodiklio įgyvendinimas išaugo nuo 77,7 (2013 m.) iki 160,4 proc. (2023 m.), t. y. daugiau kaip dvigubai, tačiau darbo krūvio normos nebuvo peržiūrėtos ir patikslintos.

Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos paaiškinimas, kodėl nebuvo peržiūrėtos darbo krūvio normos

Ekspertų darbo krūviai buvo įvertinti (VTPT direktoriaus 2014-12-15 įsakymas Nr. 12P-51) po atliktos pusės metų ekspertų darbo analizės. Ekspertinė veikla iš esmės nekito, joje nebuvo ir nėra jokių perteklinių veiksmų, neatsirado naujų darbo metodų ar technologijų, todėl krūvio, numatyto atitikti vieną eksperto pareigybę per mėnesį, perskaičiavimui nekilo poreikio.

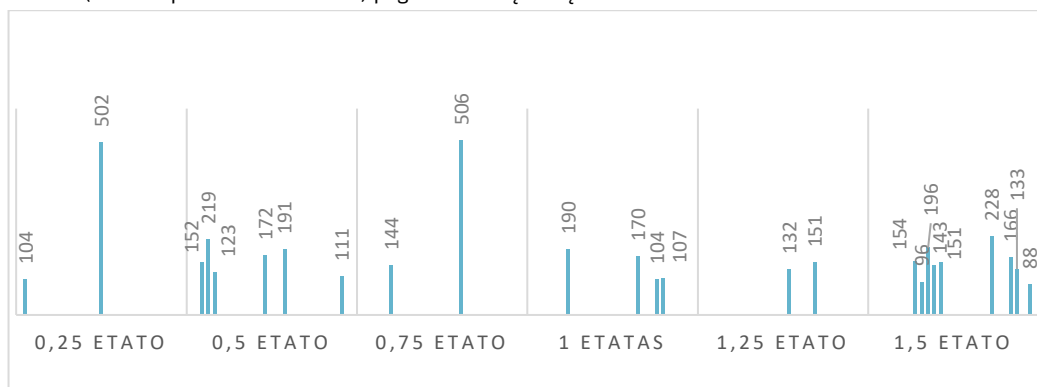
24. Nesant nustatytų detalių ir ambicingų darbo krūvio normų, neužtikrinamas realus darbo laiko sąnaudų įvertinimas gautos konkrečios teismo eksperto užduoties atlikimui, neskatinama trumpinti ekspertizės atlikimo laukimo eiles.

Vidutiniai teismo ekspertų darbo krūviai tarp teritorinių skyrių 2023 m. skyrėsi iki 1,5 karto

25. Vertinome, ar teismo ekspertų darbo krūviai skiriasi ne daugiau kaip 10 proc. Nustatėme, kad 2021–2023 m. teismo ekspertų faktinis darbo krūvis, kuris skaičiuojamas išdirbio procentiniais balais, skiriasi daugiau negu 10 proc. Pavyzdžiui, 2023 m. teismo ekspertų,

dirbančių 0,75 etato krūviu, šis balas skiriasi apie 3,5 karto ir svyruoja nuo 144 iki 506 balų (8 pav.).

8 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo psichiatrų ekspertų (25) vidutinis darbo krūvis (išdirbio procentiniais balais) pagal užimamą etatą 2023 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

26. Vidutiniai teismo ekspertų darbo krūviai skiriasi apie 1,5 karto ir tarp skyrių, atliekančių tokio paties pobūdžio ekspertinius tyrimus (išskyrus Respublikinį, Vaikų ir paauglių bei Utenos Stacionarinį poskyrį), pvz., 2023 m. Klaipėdos skyriuje vidutinis šių tyrimų skaičius vienam užimtam teismo eksperto etatui buvo 210, o Kauno – 321,5 (1 lentelė).

1 lentelė. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos skyriuose 2021–2023 m. vienam užimtam teismo eksperto etatui tenkantis atliktų ekspertinių tyrimų skaičius

	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Vilniaus skyrius	246,9	276,9	223,3
Kauno skyrius	463,4	402,6	321,5
Klaipėdos skyrius	206,4	221,8	210
Šiaulių skyrius	205,8	278,2	221,8
Panevėžio skyrius	456,8	213,3	302,7
Utenos Ambulatorinis poskyris	40,5	158,5	227,1

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

27. Pagrindinės priežastys³³, dėl kurių yra tokie atliktų ekspertinių tyrimų skirtumai tarp skyrių: ikiteisminio tyrimo įstaigų pateiktų užduočių, teismo nutarčių skaičius skyriuje ir atitinkamai ekspertinių tyrimų paskyrimas padaliniais yra nereguliuojamas procesas (per trumpą laikotarpį gavus didelį ekspertinių tyrimų užduočių skaičių susiformuoja jų atlikimo laukimo eilės, nes skyriuje dirbantys teismo ekspertai nėra pajėgūs atlikti dvigubo ar trigubo krūvio), teismo ekspertų trūkumas skyriuose ir gautų atlikti ekspertizės pobūdis.
28. Vertinome, ar teismo ekspertams ekspertiniai tyrimai skyriuose visada skiriami įvertinus jų darbo krūvį. Pagal VTPT teisės aktus³⁴ skyriaus vadovas organizuoja teismo ekspertizės atlikimą vadovaujama skyriuje, atsižvelgdamas į ekspertizės pobūdį, sudėtingumą,

³³ Šias priežastis nurodė VTPT atstovai, teismo ekspertai VK organizuotoje teismo ekspertų apklausoje ir ambulatorinių skyrių vadovai interviu metu.

³⁴ VTPT direktoriaus 2015-12-15 įsakymu Nr. 12P-40 patvirtintas Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos Teismo psichiatrijos skyriaus viršininko pareigybės aprašymas, 6.2 p.

ekspertų darbo krūvj, jų kvalifikaciją. Nustatėme 4 skyrius, kuriuose yra bent du vienoda etato dalimi dirbantys teismo ekspertai. Analizė parodė, kad teismo ekspertų atliktų teismo ekspertizių skaičius skiriasi nuo 1,3 (Kauno sk.) iki 6 kartų (Panevėžio sk.) (2 lentelė).

2 lentelė. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos 4 skyrių, kuriuose vienoda etato dalimi dirba teismo ekspertai, 2023 m. atliktų teismo ekspertizių skaičiaus (vnt.) 2023 m. palyginimas

Teismo ekspertas	Etatas	2023 m. atliktų teismo ekspertizių skaičius
A skyrius		
Teismo psichiatras ekspertas A	1,5	200
Teismo psichiatras ekspertas B	1,5	154
B skyrius		
Teismo psichiatras ekspertas C	0,5	62
Teismo psichiatras ekspertas D	0,5	10
C skyrius		
Teismo psichiatras ekspertas E	0,5	66
Teismo psichiatras ekspertas F	0,5	10
Teismo psichiatras ekspertas G	0,5	46
D skyrius		
Teismo psichiatras ekspertas H	0,5	59
Teismo psichiatras ekspertas I	0,5	16

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

29. Teritorinių skyrių vadovų teigimu, teismo ekspertų darbo krūviai skiriasi, nes trūksta šių ekspertų, o turintiems didesnę patirtį, jų sutikimu, sudarant teismo eksperto metinį darbo planą, planuojamas didesnis teismo ekspertizių skaičius, nei nustatyta darbo krūvio norma.
30. Auditorių nuomone, tolygesniam teismo ekspertų darbo krūviui pasiekti ir siekiant trumpinti eiles turėtų būti peržiūrėtos darbo krūvio normos ir ekspertinių tyrimų paskirstymas tarp teritorinių skyrių teismo ekspertų.

2.2. Neatliekama tarnybos žmogiškųjų išteklių poreikio analizė

31. Vertinome, ar VTPT periodiškai atliko teismo ekspertų, medicinos registраторių ir VTPT administracijos darbuotojų poreikio analizę³⁵, ar vienam teismo ekspertui tenkantis medicinos registраторių skaičius proporcingas vieno eksperto vidutiniam atliktų ekspertinių tyrimų skaičiui.

Neatlikta teismo ekspertų poreikio analizė

32. VTPT vadovybė rinko informaciją (kaip ketvirčių ataskaitas ir susitikimuose su skyrių vadovais) apie ekspertizės laukimo eilių dinamiką ir duomenis apie ekspertų trūkumą. Esant viename skyriuje didelėms ekspertinių tyrimų laukimo eilėms, kito skyriaus teismo

³⁵ Iki 2024-01-14 Vyriausybės 2018-12-12 nutarimu Nr. 1298 patvirtinto Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių poreikio nustatymo kriterijų aprašo 2.5 p. numatė, kad įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo ne rečiau kaip kartą per 3 metus įvertina pareigybių poreikį vadovaujamoje įstaigoje ir prirėkus steigia naujas pareigybes ar inicijuoja jų steigimą arba panaikina esamas pareigybes ar inicijuoja sąrašo keitimą.

eksperto dalį etato vadovybė perkeldavo į šį skyrių. VTPT teismo ekspertų poreikio analizės, kiek ir kokios sudėties (teismo psichiatrų ar teismo psichologų) reikia, kad vykdoma veikla būtų efektyvi ir rezultatyvi, o ekspertiniai tyrimai atliekami kuo trumpesniais terminais, neatliko.

33. VTPT direktorius įsakymu³⁶ patvirtino metodinį dokumentą. Jame numatyta vykdyti kasketvirtinę VTPT skyrių ekspertų sudėties ir dinamikos analizę: įvertinti esamą ekspertų skaičių, jų amžių, turimą ekspertinę kategoriją, užimtų ir laisvų pareigybių skaičių bei jų pokytį ir kt. VTPT paaiškino³⁷, kad vadovaujantis minėtu metodiniu dokumentu tik nuo 2023 m. pabaigos pradėjo rinkti informaciją apie teismo ekspertų poreikį, tačiau apibendrintų analizės rezultatų dar nėra³⁸. Auditorių nuomone, metodinio dokumento³⁹ pagrindu atliekant teismo ekspertų poreikio analizę, VTPT valdys informaciją VTPT mastu apie žmogiškuosius išteklius ir analizės pagrindu galės priimti sprendimus.

Neatlikta medicinos registratorių poreikio analizė

34. VTPT skyriuose medicinos registratoriai atlieka funkcijas, kurios padeda užtikrinti skyrių veiklą ir prisideda prie teismo ekspertizės atlikimo.

Apklausoje pateiktų teismo ekspertų paaiškinimų apie medicinos registratorių pagalbą, atliekant ekspertinius tyrimus, pavyzdžiai

- ✓ Padeda ekspertams organizaciniais klausimais: priima dokumentus, stebi, ar jie pateikiami laiku, priima tiriamuosius, juos registruoja, suteikia ir surenka pirminę su ekspertizės atlikimu nesusijusią informaciją, susisieikia su tyrėjais ar teisėjais dėl papildomos medžiagos ar kt., padeda formuoti ekspertizės aktus pagal keliamus reikalavimus bei kt.;
- ✓ Bylos medžiagos skenavimas, papildomų dokumentų užklauso;
- ✓ Registruoja gautus dokumentus, patikrina aktą, surašo visą titulinę akto dalį, sutvarko ir išsiunčia dokumentus, užregistruoja atliktą aktą į įstaigos apskaitos sistemą;
- ✓ Tikrina pateiktą dokumentaciją (įskaitant visą medicininę dokumentaciją) ekspertizės atlikimui.

35. VTPT vadovybė apie medicinos registratorių poreikį skyriuose sužino iš jų vadovų ir administracijos susirinkimuose, tačiau atskiros medicinos registratorių poreikio analizės, kad veikla būtų vykdoma efektyviai, neatliko. Nepriklausomai nuo skyriaus dydžio ir dirbančių teismo ekspertų skaičiaus, yra patvirtintas skirtingas medicinos registratorių etatų skaičius (0,5–2,75 etato). Vienam teismo eksperto etatui tenkanti medicinos registratorių etato dalis skiriasi daugiau kaip 6 kartus: nuo 0,2 (Utenos ambulatorinis poskyris) iki 1,3 (Panevėžio) etato. 6 (iš 8) skyriuose 2023 m. faktiškai dirba po vieną medicinos registratorių, likusiuose – nuo dviejų iki trijų (9 pav.).

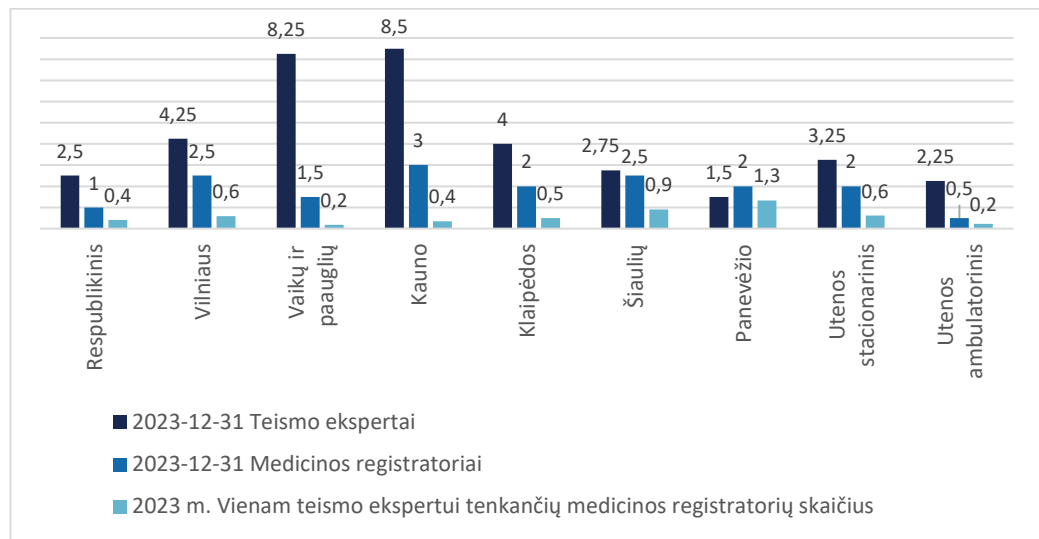
³⁶ VTPT direktoriaus 2023-05-11 įsakymu Nr. 12P-18 patvirtintas metodinis dokumentas „Dėl Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie SAM žmogiškųjų išteklių planavimo ir valdymo plano“, II p.

³⁷ VTPT 2024-02-20 el. paštu Valstybės kontrolei pateiktas atsakymas į paklausimą.

³⁸ 2024-04-05 duomenimis.

³⁹ „Dėl Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie SAM žmogiškųjų išteklių planavimo ir valdymo plano“, II p.

9 pav. 2023 m. vienam teismo eksperto užimtam etatui tenkančių medicinos registratorių skaičius

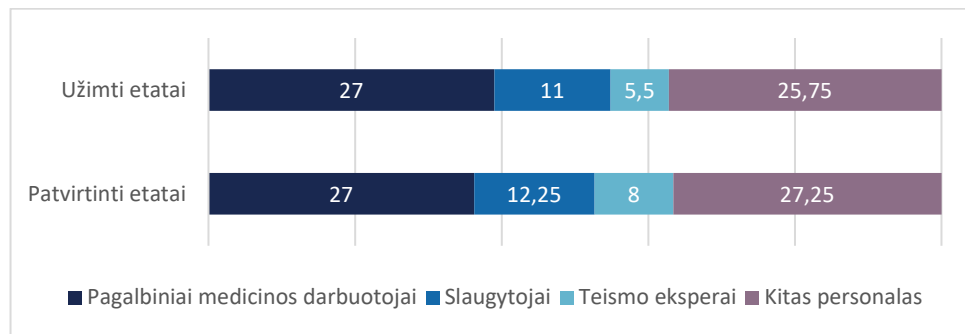
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

36. Medicinos registruotojai teikia pagalbą teismo ekspertams, tačiau nustatėme, kad vienam eksperto etatui tenkantis vidutinis atliktų ekspertinių tyrimų skaičius per metus tiesiogiai nepriklauso nuo tenkančio medicinos registruotojų etatų skaičiaus. VTPT atlikus registruotojų poreikio analizę būtų įvertinta ir pagrįstai nustatyta, koks jų skaičius reikalingas, kad teritorinio skyriaus ir teismo ekspertų veikla būtų sklandžiai organizuota ir efektyvi.

Neatlikta tarnybos administracijos darbuotojų poreikio analizė

37. 2023 m. VTPT administracijoje (VTPT vadovybė, Veiklos valdymo ir Veiklos aprūpinimo skyriai) 69 proc. darbuotojų dirbo dviejose pareigybėse 1,5 etato darbo krūviu. Pagal pareigybių aprašymus darbuotojams užimant dvi pareigybes tenka nuo 23 iki 45 pareigybių aprašymuose numatytų funkcijų, vienam vidutiniškai tenka apie 32 funkcijas.
38. VTPT 2022 m. analizavo Utenos ekspertinio skyriaus 1 ir 2 poskyrių (stacionaro) lovų užimtumą. Nustatyta, kad šio skyriaus 2018–2023 m. lovų fondo panaudojimas sumažėjo apie 35–40 proc.: 2019 m. paguldytų į stacionarą tiriamųjų buvo 161, o 2021–2023 m. svyravo nuo 97 iki 119. Atliekamų ekspertizių ir tiriamųjų asmenų 1 ir 2 poskyriuose sumažėjo, tačiau darbuotojų, atliekančių jų priežiūrą (sanitarai ir kt.), skaičius audituojamu laikotarpiu sumažėjo tik 0,25 etato ir 2023-12-31 sudarė 74,5 etato (iš jų slaugytojų – 12,25 etato, užimta 11, pagalbinių medicinos darbuotojų – 27 etatai, visi užimti) (10 pav.). Atliktos analizės pagrindu sprendimai dėl žmogiškųjų išteklių nebuvo priimti, nors lovų užimtumo mažėjimo tendencija buvo matoma.

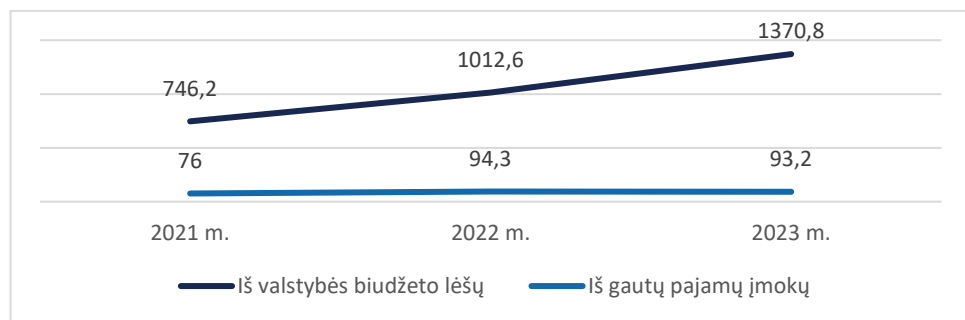
10 pav. Utenos ekspertinio skyriaus 2023-12-31 patvirtinti ir užimti etatai (vnt.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

39. Kasmet išlaidos Utenos ekspertinio skyriaus I ir II poskyrių išlaikymui didėja. Iš 2021–2023 m. VTPT skiriamų valstybės biudžeto asignavimų skyriui išlaikyti panaudota 33,6 proc. visų panaudotų asignavimų, o iš VTPT gautų pajamų įmokų – apie 43 proc.⁴⁰ visų panaudotų pajamų įmokų (11 pav.).

11 pav. 2021–2023 m. panaudotos lėšos Utenos ekspertinio skyriaus I ir II poskyrių išlaikymui (tūkst. Eur)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

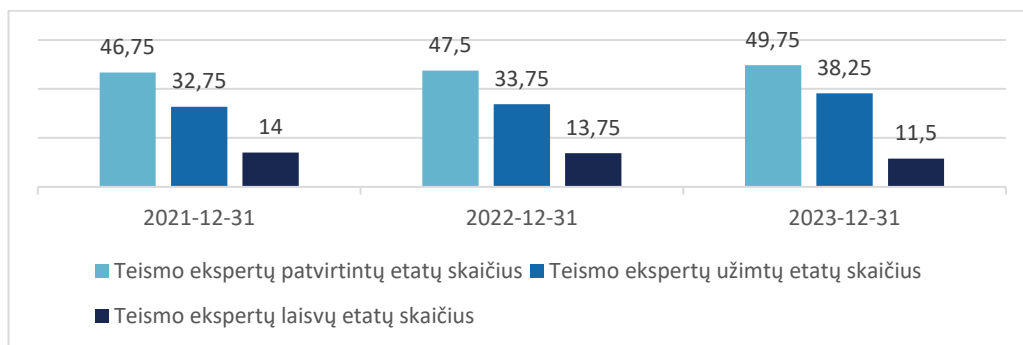
40. Neišanalizavus VTPT administracijos ir Utenos ekspertinio skyriaus I ir II poskyrių žmogiškųjų išteklių poreikio, VTPT nėra žinoma ir pagrįstai nustatyta, koks darbuotojų skaičius reikalingas funkcijoms vykdyti. Žmogiškųjų išteklių optimizavimas sudarytų prielaidas efektyvinti VTPT veiklą.

2.3. Tarnyboje beveik ketvirtadalis laisvų teismo ekspertų etatų, tendencija išlieka

41. Vertinome, ar VTPT ir skyriuose laisvų teismo ekspertų etatų skaičius yra ne didesnis nei 10 proc. Nustatėme, kad visu audituojamu laikotarpiu laisvų teismo ekspertų etatų skaičius yra didesnis nei 10 proc. ir beveik ketvirtadalis (23 proc.) jų etatų 2023-12-31 buvo neužimti (12 pav.). Per 2021–2023 m. VTPT vienu teismo ekspertu įsidarbino daugiau negu išėjo, t. y. darbą paliko 9 teismo ekspertai (4 teismo psichologai ekspertai ir 5 teismo psichiatrai ekspertai), o pradėjo dirbti 10 naujų (2 teismo psichologai ekspertai ir 8 teismo psichiatrai ekspertai).

⁴⁰ 2021–2023 m. skyriaus stacionaro išlaikymui panaudota 263,5 tūkst. Eur (43 proc.) gautų pajamų įmokų. Iš valstybės biudžeto lėšų panaudota: apsaugai – 157,3 tūkst. Eur, sanitarų ir slaugytojų DU – 2 929,8 tūkst. Eur, Sodrai – 42,5 tūkst. Eur. Iš viso stacionarui panaudota 3 129,6 tūkst. Eur, arba 33,6 proc. visų (10 530,6 tūkst. Eur) 2021-2023 m. panaudotų valstybės biudžeto lėšų.

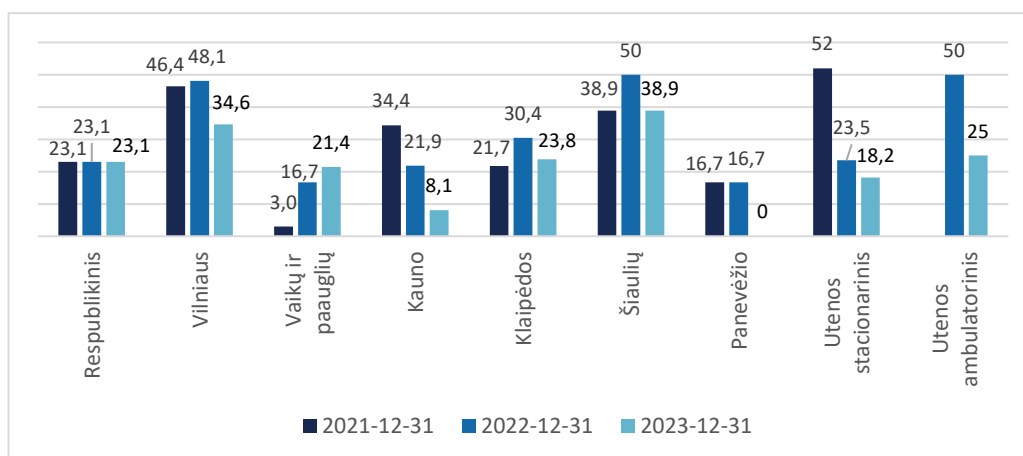
12 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų 2021–2023 m. etatų skaičius (vnt.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

42. Tik 2 iš 8 VTPT skyriuose 2023 m. laisvų teismo ekspertų etatų dalis (Panevėžio skyriuje – 0 laisvų etatų, Kauno skyriuje – 8,1 proc.) buvo ne didesnė nei 10 proc. Likusiuose 6 skyriuose šių etatų dalis svyravo nuo 18,2 proc. (Utenos ekspertinio skyriaus 1 ir 2 poskyriuose) iki 38,9 proc. (Šiaulių skyriuje) (13 pav.).

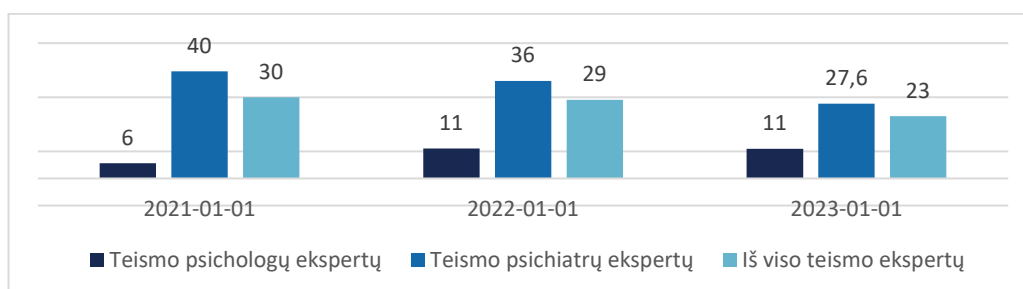
13 pav. 2021–2023 m. laisvų teismo ekspertų etatų dalis skyriuose (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

43. VTPT mastu teismo psichologų ekspertų laisvų etatų dalis 2023 m., lyginant su 2021 m., padidėjo beveik dvigubai (nuo 6 iki 11 proc.). Teismo psichiatrų ekspertų laisvų etatų skaičius 2021–2023 m. nuosekliai mažėjo ir 2023-12-31 siekė 27,6 proc. (14 pav.).

14 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų laisvų etatų dalis (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

44. Apklausoje teismo ekspertai nurodė, kad pagrindinės priežastys, dėl kurių neužpildomi šie etatai: per mažas darbo užmokestis, sudėtingas darbas ir didelis darbo krūvis.
45. Dėl nuolat neužimtų teismo ekspertų etatų (2023 m. pab. beveik ketvirtadalis), kai nauji priimti faktiškai užima tik išėjusių teismo ekspertų darbo vietas, neužtikrinami tolygesni jų darbo krūviai VTPT mastu, tarp teritorinių skyrių ir juose, nesudaromos sąlygos trumpėti ekspertinių tyrimų laukimo eilėms.

Tarnyba taiko teismo ekspertų pritraukimo priemones, tačiau jos nepadedą užpildyti laisvų darbo vietų

46. Vertinome, kaip užtikrinami optimalūs VTPT žmogiškieji išteklių teismo psichiatrijos ir psichologijos ekspertinių tyrimų vykdymui, ar patvirtintas žmogiškųjų išteklių planavimo ir valdymo planas⁴¹; ar VTPT kasmet taiko ne mažiau kaip 1 priemonę pritraukti teismo ekspertų; ar kasmet parengiama tiek ekspertų, kiek suplanuota Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų plane⁴² ir 2021–2023 m. VTPT veiklos planuose; ar ne mažiau nei 90 proc. naujai įgijusių kvalifikaciją teismo ekspertų tebedirba VTPT praėjus metams.
47. 2023 m. buvo patvirtintas VTPT žmogiškųjų išteklių planavimo ir valdymo planas⁴³, tačiau 2021–2023 m. tarnyba kasmet taikė priemones pritraukti ir išlaikyti teismo ekspertus. Naujų ekspertų ieškoma per skelbimus VTPT ir pranešimus profesinių organizacijų (Lietuvos psichiatrijos asociacijos, Lietuvos psichologų draugijos) interneto svetainėse, kviečiant rezidentus dirbti VTPT (VTPT yra Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto gydytojų psichiatrijos rezidentų mokymo bazė). Nuo 2020 m. supaprastinta stažuotės tvarka⁴⁴: atsisakyta privalomos vienerių metų stažuotės ir nustatyta, kad jos trukmė priklauso nuo asmens, siekiančio tapti teismo psichiatru ekspertu, teismo psichologu ekspertu, pasirengimo lygio ir apsisprendimo laikyti egzaminus teismo eksperto kvalifikacijai įgyti. VTPT taiko įvairias motyvacines priemones dirbantiems ekspertams: dalinį nuotolinį darbą, lankstų darbo grafiką, nemokamus VTPT kvalifikacijos kėlimo kursus, pareiginės algos kintamąją dalį, darbo užmokesčio didėjimą įgijus aukštesnę teismo eksperto kvalifikacinę kategoriją. Visgi priemonių poveikis nepakankamas, nes laisvi teismo ekspertų etatai 2023-12-31 sudarė 23 proc. (11,5 etato).
48. Kaip pagrindines priežastis, kodėl nepavyksta pritraukti teismo ekspertų į laisvas darbo vietas, apklausoje dalyvavę teismo ekspertai nurodė: 94 proc. (31 iš 33) mažą atlyginimą, 76 proc. (25 iš 33) psichologiškai sunkų / sudėtingą darbą, 61 proc. (20 iš 33) didelį darbo krūvį (15 pav.).

⁴¹ Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų plano, patvirtinto Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2023-06-06 sprendimu Nr. KT-161, priedo 2.1.1 p.

⁴² Patvirtinta Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2023-06-06 sprendimu Nr. KT-161.

⁴³ Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos direktoriaus 2023-05-11 įsakymas Nr. 12P-18.

⁴⁴ Teismo psichiatro eksperto, teismo psichologo eksperto kvalifikacijos suteikimo ir teismo psichiatro eksperto, teismo psichologo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo išdavimo tvarkos VTPT nuostatai, patvirtinti tarnybos direktoriaus 2007-10-15 įsakymu Nr.12P-16 (2020-09-28 redakcija).

15 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų atsakymai, kodėl nepavyksta pritraukti teismo ekspertų į laisvas darbo vietas, teismo ekspertų sk.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų apklausos duomenis

76 proc. teikusių pasiūlymus teismo ekspertų nurodė, kad juos visų pirma motyvuotų didesnis darbo užmokesčio augimas.

49. 2022 m. naujai kvalifikacijos neįgijo nė vienas teismo ekspertas, nors planuota, kad įgis trys. VTPT aiškinimu, stažuotojų pasirengimas egzaminams kvalifikacijai įgyti priklauso nuo kiekvieno jų pasirengimo ir apsisprendimo laikyti egzaminus (2022 m. VTPT dirbo 4 stažuotojai, tačiau jie laikė egzaminus 2023 m.). 2021–2023 m. laikotarpiu planuota, kad kvalifikaciją įgis 10 teismo ekspertų, įgijo 9 (3 lentelė). 2024 m. balandžio mėn. VTPT dirbo 1 teismo ekspertas-stažuotojas, o suplanuota⁴⁵, kad 2024 m. kvalifikaciją turėtų įgyti 3 teismo ekspertai. Neparengiant tiek ekspertų, kiek planuota, neužpildomi laisvi jų etatai, kurių 2023-12-31 VTPT buvo 11,5.

3 lentelė. 2021–2023 m. Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje naujai kvalifikaciją įgiję teismo ekspertai

Metai	Planuota naujai kvalifikaciją įgijusių teismo ekspertų skaičius	Naujai kvalifikaciją įgijusių teismo ekspertų skaičius
2021	3	4
2022	3	0
2023	4	5

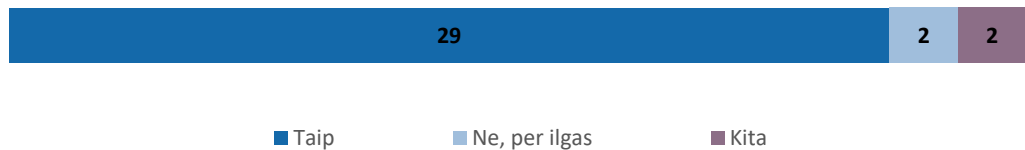
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

Visi 2020–2022 m. kvalifikaciją įgiję teismo ekspertai tebedirbo VTPT praėjus metams.

50. Audito metu atliktos VTPT teismo ekspertų apklausos duomenimis, 88 proc. (29 iš 33) jų mano, kad tapimo teismo ekspertu procesas yra tinkamas (16 pav.). Interviu visi 7 teritorinių skyrių viršininkai nurodė, kad esamas ekspertų rengimo procesas tinkamas – nereikia nei trumpinti, nei paprastinti, nes teismo eksperto darbas labai atsakingas.

⁴⁵ Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų planas, patvirtintas Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2023-06-06 sprendimu Nr. KT-161, priedo 2.2.1 p.

16 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos ekspertų atsakymai, ar tapimo teismo ekspertu procesas yra tinkamas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų apklausos duomenis

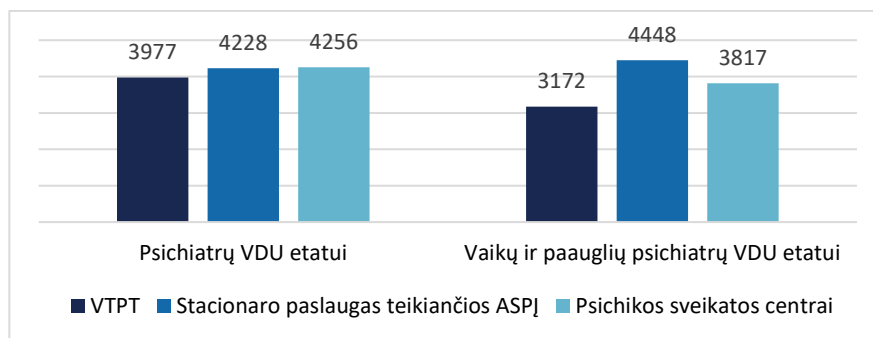
Teismo psichiatrų ekspertų vidutinis darbo užmokestis mažesnis nei viešosiose sveikatos priežiūros įstaigose dirbančių gydytojų psichiatrų

51. Laikėmės nuostatos, kad VTPT teismo ekspertų darbo užmokestis yra konkurencingas ir suteikia galimybę užtikrinti optimalius žmogiškuosius išteklius, jei: VTPT nustatyti kriterijai priemonių skyrimui įvertinus teismo eksperto darbo apimtį; visiems teismo ekspertams mokama priemoka proporcinga jų darbo krūviui; teismo psichiatrų ekspertų etato VDU ne mažesnis nei viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų psichiatrų VDU; kasmet ≥ 10 proc. didėjo teismo psichiatrų ekspertų ir teismo psichologų ekspertų VDU etatui⁴⁶. Vertinome, ar tarnyba kasmet teikia ministerijai lėšų poreikį numatytiems rodikliams pasiekti, ar ministerija vertina tarnybos lėšų poreikį ir skiria asignavimus įvertinusi finansavimo poreikį numatytiems rodikliams pasiekti.
52. VTPT darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo tvarkos apraše⁴⁷ numatyta, kad teismo ekspertai gali būti skatinami mokant pareiginės algos kintamąją dalį, priemokas ir premijas. Skiriant pareiginės algos kintamąją dalį ar premijas, darbo apmokėjimo tvarkos apraše numatyta atsižvelgti į darbuotojo metinės veiklos vertinimą. Eksperto veikla gali būti vertinama labai gerai tiek, pvz., įgyvendinus 100 proc. darbo krūvio normą, tiek 300 proc.
53. Teismo psichiatrų ekspertų vidutinis darbo užmokestis etatui 2023 m. buvo mažesnis nei viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų psichiatrų: už stacionaro paslaugas teikiančių įstaigų gydytojų psichiatrų apie 251 Eur, už psichikos sveikatos centrų gydytojų psichiatrų apie 279 Eur. Skirtumai tarp teismo vaikų ir paauglių psichiatrų ekspertų bei viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų vaikų ir paauglių psichiatrų 2023 m. VDU etatui buvo didesni: stacionaro paslaugas teikiančių ASPJ gydytojų vaikų ir paauglių psichiatrų VDU etatui buvo apie 1 276 Eur didesnis, o psichikos sveikatos centrų apie 645 Eur didesnis nei teismo vaikų ir paauglių psichiatrų ekspertų (17 pav.).

⁴⁶ Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų plano priedas, 2.3.1 p.

⁴⁷ Patvirtinta Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos direktoriaus 2017-02-01 įsakymu Nr. 13P-13 (2023-02-22 įsakymo Nr. 13P-21 redakcija).

17 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo psichiatrų ekspertų bei teismo vaikų ir paauglių psichiatrų ekspertų ir viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų (stacionaro paslaugas teikiančių sveikatos priežiūros įstaigų ir psichikos sveikatos centrų) gydytojų psichiatrų bei gydytojų vaikų ir paauglių psichiatrų vidutinis darbo užmokestis (bruto) etatui 2023 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos duomenis ir Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktus asmens sveikatos priežiūros įstaigų duomenis

54. VTPT nurodė, kad darbo užmokestis teismo ekspertams buvo didinamas priklausomai nuo VTPT darbo užmokesčiui skirtų lėšų. Vaikų ir paauglių teismo psichiatrų ekspertų darbo užmokestis yra mažesnis, nes dauguma jų neseniai tapo ekspertais ir turi žemesnes kategorijas nei suaugusiųjų. Teismo psichiatrų ekspertų darbo užmokesčiui esant mažesniame nei viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų psichiatrų, darbo užmokestis yra nekonkurencingas ir apsunkina galimybę pritraukti teismo ekspertus į laisvas darbo vietas.
55. Teismo psichiatrai ekspertai, teismo psichologai ekspertai įtraukti į Atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta LR valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašą⁴⁸, jiems įstatyme numatyti maksimalūs pastoviosios dalies koeficientai gali būti didinami iki 100 proc. priklausomai nuo VTPT darbo užmokesčiui skirtų lėšų. Pastoviosios darbo užmokesčio dalies koeficientai visiems teismo ekspertams buvo padidinti 2023 m. Teismo ekspertų-stažuotojų koeficientai padidinti daugiau kaip 10 proc., o kitų kategorijų teismo ekspertams nesiekia 10 proc.
56. 2021–2023 m. kasmet mažiau nei 10 proc. didėjo teismo psichiatrų ekspertų ir teismo psichologų ekspertų vidutinis darbo užmokestis (bruto) etatui (4 lentelė):
- ✓ Teismo psichiatrų ekspertų vidutinis darbo užmokestis etatui augo kasmet, tačiau augimas 10 proc. viršijo tik 2023 m. ir sudarė 13,3 proc. Vidutinis darbo užmokestis etatui 2021–2023 m. laikotarpiu (lyginant su 2020 m.) padidėjo 34,1 proc.
 - ✓ Teismo psichologų ekspertų vidutinis darbo užmokestis etatui augo 2021 m. ir 2023 m., augimas 10 proc. viršijo tik 2021 m. ir sudarė 11,2 proc., o 2022 m. sumažėjo 1 proc. Vidutinis darbo užmokestis 2021–2023 m. laikotarpiu etatui padidėjo beveik dvigubai mažiau nei psichiatrų ekspertų – 17,8 proc.

⁴⁸ Patvirtinta Vyriausybės 2018-11-28 nutarimu Nr. 1177.

4 lentelė. Teismo ekspertų vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio (bruto) etatui pokytis 2020–2023 m.

Pareigybės pavadinimas	Vidutinis darbo užmokestis etatui							
	2020 m.	2021 m.	Pokytis 2021 m., proc.	2022 m.	Pokytis 2022 m., proc.	2023 m.	Pokytis 2023 m., proc.	Pokytis 2021–2023 m., proc., (lyginant su 2020 m.)
Teismo psichiatras ekspertas	2865,5	3124,11	9,0	3390,72	8,5	3842,81	13,3	34,1
Teismo psichologas ekspertas	2494,46	2774,35	11,2	2747,06	-1,0	2938,7	7,0	17,8

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus duomenis

57. VTPT nurodė, kad 2022 m., atsižvelgiant į finansines galimybes, teismo ekspertams skatinti buvo skirtos mažesnės premijų ir priemokų sumos. Norint realizuoti galimybę maksimalius pastoviosios dalies koeficientus padidinti iki 100 proc., kaip numatyta teisės aktuose, VTPT skaičiavimais, kasmet reikėtų papildomai tam skirti 400 tūkst. Eur.

Pokyčiai audito metu:

2024 m. 276 tūkst. Eur buvo padidintas darbo užmokesčio fondas. Tarnyba nurodė, kad iš šios sumos skirta teismo ekspertams 197,0 tūkst. Eur, dėl MMA padidinimo – 9,0 tūkst. Eur, LNSS kolektyvinei sutarčiai įgyvendinti – 69,0 tūkst. Eur, darbuotojams, kurių mažiausi koeficientai – 1,0 tūkst. Eur. Taip pat nuo 2024-01-01 padidinti įkainiai už ekspertinių tyrimų atlikimą civilinėse bylose⁴⁹ (anksčiau didinti įkainiai tik privatiems asmenims). SAM planuoja, kad 2025 m. VTPT pajamos už paslaugas išaugs 400 tūkst. Eur.

2.4. Tarnyba nepakankamai užtikrina reikiamas teismo ekspertų kompetencijas

58. Vertinome, ar patvirtinta ekspertų kvalifikacijos kėlimo tvarka⁵⁰; ar kasmet surenkamas ekspertų mokymosi poreikis; ar, įvertinus poreikį, kasmet tvirtinamas kvalifikacijos tobulinimo planas; ar kasmet kvalifikaciją už įstaigos lėšas kelia visi teismo ekspertai ir ar ne mažiau nei 85 proc. vykusių mokymų visi ekspertai vertina kaip naudingus.
59. Audituojamu laikotarpiu VTPT nebuvo patvirtinta darbuotojų kvalifikacijos kėlimo tvarka. VTPT vadovavosi Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos apraše⁵¹ nustatytais kvalifikacijos kėlimo reikalavimais. Nebuvo nustatyta, kas atsakingi už teismo ekspertų kvalifikacijos tobulinimą, kaip vykdomas mokymų ir mokymams skirtų lėšų planavimas, mokymų apskaita ir stebėseną. Atkreipėme dėmesį, kad pastebėjimai dėl mokymų organizavimo tvarkos nebuvimo kitiems VTPT darbuotojams buvo teikti vidaus audito ataskaitose 2016 ir 2020 m.⁵²

⁴⁹ Sveikatos apsaugos ministro 2023-12-22 įsakymas Nr. V-1359.

⁵⁰ Sveikatos apsaugos ministro 2002-03-18 įsakymu Nr. 132 patvirtintas Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos aprašas, 26 p.

⁵¹ Sveikatos apsaugos ministro 2002-03-18 įsakymas Nr. 132.

⁵² Sveikatos apsaugos ministerijos Vidaus audito skyriaus 2020-06-26 vidaus audito ataskaita Nr. VAA-7, 16 psl.

60. VTPT teismo ekspertai kiekvienų metų pradžioje apklausiami elektroniniu paštu dėl juos dominančių mokymų temų. Įvertinus poreikį, 2021–2023 m. kasmet buvo sudaromi teismo ekspertų kvalifikacijos tobulinimo planai, kurie buvo įgyvendinti, nors ir nebuvo patvirtinti VTPT direktoriaus įsakymu.
61. Atliktos VTPT teismo ekspertų apklausos duomenimis, 82 proc. (27 iš 33) jų nurodė, kad VTPT vykdomi ar organizuojami mokymai atitinka jų poreikius ar išsakytus pageidavimus (18 pav.).

18 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų atsakymai, ar tarnybos vykdomi ar organizuojami mokymai atitinka jų poreikius ar išsakytus pageidavimus

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų apklausos duomenis

Ekspertai, kurių poreikių vykdomi mokymai neatitinka, nurodė, kas vykdant mokymus neatitinka jų poreikių (pavyzdys).

Teismo ekspertų išsakyta nuomonė, kas vykdant mokymus neatitinka jų poreikių

- ✓ Galėtų būti daugiau mokymų aktualių teisinių žinių tema.
- ✓ Daug yra savo darbo analizės, norėtųsi naujos, mokslinės informacijos.
- ✓ Dominuoja teismo psichiatrijos temos.
- ✓ Dalis mokymų galėtų vykti nuotoliu, daugiau praktikos.
- ✓ 10 metų kartojasi tas pats.

62. Audituojamu laikotarpiu kvalifikaciją už įstaigos lėšas kasmet kėlė visi teismo ekspertai. Visų 7 teritorinių padalinių vadovai interviu nurodė, kad VTPT organizuojamų mokymų teismo ekspertams pakanka. Audito metu atliktos VTPT teismo ekspertų apklausos duomenimis, 61 proc. (20 iš 33) jų nurodė, kad VTPT organizuojamų mokymų pakanka (19 pav.).

19 pav. Teismo ekspertų atsakymai, ar pakanka Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos organizuojamų mokymų

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų apklausos duomenis

Ekspertai, kuriems nepakanka mokymų arba pakanka iš dalies, nurodė priežastis (pavyzdys).

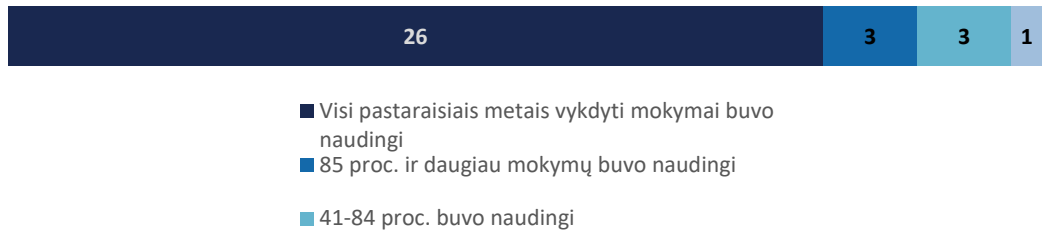
Teismo ekspertų išsakyta nuomonė, kodėl jiems nepakanka mokymų

- ✓ Būtų svarbu gauti kiek įmanoma daugiau mokymų, susijusių su Lietuvoje adaptuotų psichologinių vertinimų instrumentų, kuriuos būtų galima taikyti teismo psichologijos ekspertiniame darbe, įsisavinimu.
- ✓ Teismo psichologo eksperto bei medicinos psichologo, kvalifikacijos kėlimo poreikių VTPT pati negali patenkinti, daugiau orientuojasi į teismo psichiatrijos temas, nes dominuojanti ekspertizė yra VTPT yra teismo psichiatrijos ekspertizės.
- ✓ Galbūt norėtųsi platesnių, įvairesnių psichiatrinų, teisinių žinių temų, bet bazei užtenka.
- ✓ Kaip teismo psichologas ekspertas turėtų ieškoti kvalifikacijos kėlimo būdų savarankiškai. Atsisakoma samdyti supervisorius.
- ✓ Mokymai neapima visų problemų, su kuriomis susiduriama darbe.

63. VTPT įvykusių mokymų naudingumo apklausas atlieka tik po tarptautinių konferencijų, nes mano, kad pakanka diskusijų mokymų pabaigoje. Šių apklausų duomenimis, 2021 m. 88,5 proc. (23 iš 26) dalyvių nurodė, kad konferencija puikiai ir gerai atitiko jų lūkesčius; 2022 m. – 80,0 proc. (12 iš 15), o 2023 m. – 100 proc. (12 iš 12).

Auditorių atliktos VTPT teismo ekspertų apklausos duomenimis, 88 proc. dalyvavusiųjų įvertino ne mažiau nei 85 proc. pastaraisiais metais vykdytų mokymų kaip naudingus, 12 proc. ekspertų – iki 84 proc. mokymų įvertino kaip naudingus (20 pav.).

20 pav. Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų atsakymai, kokią dalį tarnybos vykdytų mokymų vertina kaip naudingus

- Visi pastaraisiais metais vykdyti mokymai buvo naudingi
- 85 proc. ir daugiau mokymų buvo naudingi
- 41-84 proc. buvo naudingi

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos teismo ekspertų apklausos duomenis

Teismo ekspertai, kurie įvertino mažiau kaip 85 proc. mokymų kaip naudingus, nurodė priežastis (pavyzdys).

Teismo ekspertų išsakyta nuomonė, kodėl dalis mokymų buvo nenaudingi

- ✓ Kada po mokymų negauni naujovių savo darbui, mano nuomone, tai nėra naudinga.
- ✓ Ne patys mokymai, bet dalis mokymuose nagrinėjamų klausimų.
- ✓ Nes buvo orientuoti į tas ekspertinio darbo sritis, su kuriomis nesusiduriu tiesioginiame savo darbe. Tad tai daugiau praplėtė bendrąsias žinias nei leido sustiprėti kaip ekspertui savo kasdiniame darbe.
- ✓ Nes dalis atliepė tik teismo psichiatrų poreikius

64. VTPT neatlieka visų organizuotų mokymų naudingumo apklausų, todėl negauna grįžtamojo ryšio, kuris būtų naudingas siekiant atliepti visų teismo ekspertų poreikius ir kelti jų kvalifikaciją. Iš teismo ekspertų apklausos ir teritorinių skyrių viršininkų interviu paaiškėjo, kad mokymų temos ne visada būna aktualios teismo psichologams ekspertams bei teismo vaikų ir paauglių psichiatrams ekspertams.

Pokyčiai audito metu:

Auditoriams atkreipus VTPT dėmesį į nuo 2023-12-01 įsigaliojusius Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos aprašo reikalavimus⁵³, VTPT parengė ir direktoriaus 2024-03-26 įsakymu Nr. 12P-10 patvirtino VTPT darbuotojų profesinės kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašą.

3. TARNYBOS VEIKLOS RODIKLIAI NEPARODO EKSPERTIZĖS LAUKIMO EILĖJE LAIKO

65. Metiniame veiklos plane nustatomais rodikliais turi būti siekiama Strateginiame veiklos plane nustatytų veiklos tikslų ir pažangos ir tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimo⁵⁴. Rezultato rodiklis turėtų padėti nustatyti, kas veiklos srityje bus (yra) įvykdyta, siekiant tam tikro laukiamo pokyčio⁵⁵. Stebėsenos tikslas – nuolat rinkti informaciją apie planavimo dokumentų įgyvendinimą pagal nustatytus jos rodiklius, analizuoti pasiektus rezultatus ir laiku priimti reikiamus sprendimus pažangos ir tęstinės veiklos efektyvumui užtikrinti⁵⁶.
66. Pagal Teismo ekspertizės įstatymą⁵⁷ Koordinavimo taryba koordinuoja teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų veiklą, nustato teismo ekspertizės srities strategines kryptis ir prioritetus, todėl visos įstaigos (tarp jų ir VTPT) privalo vadovautis Koordinavimo tarybos priimtais sprendimais⁵⁸.
67. Vertinome, ar 2021–2024 m. SAM SVP ir VTPT metiniuose veiklos planuose nustatyti VTPT veiklos rodikliai, susiję su ekspertinių tyrimų atlikimo terminais, nesiskiria nuo koordinavimo tarybos nustatyto veiklos rodiklio „Ekspertinių tyrimų, atliktų per 1 mėn. santykis nuo visų paskirtų ekspertinių tyrimų, proc.“, ar patvirtinta tvarka, kuri reglamentuoja VTPT privalomų užduočių (rodiklių) ir jų finansavimo bei įgyvendinimo nustatymą, ar visi veiklos rodikliai leidžia įvertinti veiklos rezultatus. Taip pat vertinome, ar ministerija 2023 metams pagrindiniams (3) VTPT veiklos rodikliams nustatė ne mažesnes reikšmes, negu pasiektos 2022 metais, ar ministerija veiklos ataskaitose nurodo visų (3) VTPT-ai SAM SVP patvirtintų veiklos rodiklių įvykdymą.
68. Įvertinę SAM patvirtintą tvarką, kuri reglamentuoja VTPT privalomų užduočių (rodiklių) ir jų finansavimo bei įgyvendinimo nustatymą, nustatėme, kad tvarka parengta tinkamai. Išanalizavę SAM 2023 metams pagrindiniams (3) VTPT veiklos rodikliams nustatytas

⁵³ Patvirtinta sveikatos apsaugos ministro 2002-03-18 įsakymu Nr. 132, 26 p.: sveikatos priežiūros ar farmacijos įstaigos, turinčios ne mažiau kaip 10 specialistų, administracija privalo planuoti jų tobulinimą ir vadovas tvirtina įstaigos specialistų tobulinimo tvarkos aprašą.

⁵⁴ Vyriausybės 2021-04-28 nutarimu Nr. 292 patvirtinta Strateginio valdymo metodika, 213 p.

⁵⁵ Finansų ministro 2023-07-28 įsakymu Nr. 1K-275 patvirtintų Strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gairės, 3.2 p.

⁵⁶ Vyriausybės 2021-04-28 nutarimu Nr. 292 patvirtinta Strateginio valdymo metodika, 216 p.

⁵⁷ Teismo ekspertizės įstatymas, 19 str.

⁵⁸ Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2019-12-18 sprendimu Nr. KT-78 patvirtintos Strateginės teismo ekspertizės srities kryptys ir prioritetai 2020–2022 m., 2023-06-06 sprendimas Nr. KT-161 „Dėl strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 metais įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“.

reikšmes ir jų įgyvendinimą bei SAM veiklos ataskaitose pateiktų VTPT veiklos rodiklių įvykdymą pagal SAM SVP, reikšmingų pastebėjimų neturime.

69. VTPT veiklos efektyvumo vertinimui 2021–2024 m. patvirtinti 4 rodikliai, susiję su ekspertinių tyrimų atlikimo terminais⁵⁹, bet jie neleidžia įvertinti VTPT faktinių veiklos rezultatų, nes nė viename iš jų neįskaičiuojamas ekspertinių tyrimų laukimo eilėje laikas iki jie bus pradėti vykdyti, ir skiriasi nuo nustatytų Koordinavimo tarybos patvirtintų veiklos rodiklių visoms ekspertizėms įstaigoms. SAM patvirtintame apraše⁶⁰ nurodyta, kad ekspertinis tyrimas pradedamas nuo nutarties ir medžiagos gavimo, tačiau 2023 m. VTPT direktoriaus patvirtintoje Vykdomų ekspertinių tyrimų atlikimo terminų skaičiavimo tvarkoje⁶¹ nurodyta, kad ekspertinių tyrimų laukimo eilėje laikas nėra įskaičiuojamas į ekspertinių tyrimų atlikimo laiką, todėl neparodo faktinio veiklos rezultato.
70. VTPT 2023 m. veiklos plane patvirtinto veiklos rodiklio „Per 30 dienų nuo ekspertinių tyrimų atlikimo surašytų ekspertizėms dalis proc.“ įgyvendinimas už 2023 m. IV ketv. – 90,9 proc., tuo tarpu auditorių atlikti paskaičiavimai rodo, kad faktiškai 2023 m. per 30 d. nuo teismo nutarties gavimo atlikta 67 proc. ekspertizėms tyrimų, o 2023 m. IV ketv. – 68 proc., iš jų baudžiamosiose bylose 27 proc., civilinėse bylose – 19 proc. (5 lentelė). Ilgiausiai ekspertizės baudžiamosiose bylose reikėjo laukti Utenos ekspertinio skyriaus ambulatoriniame poskyryje – 254 d., civilinėje bylose – 463 d. Vilniaus teritoriniame padalinyje.

5 lentelė. 2023 m. IV ketv. Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje atliktų ekspertizėms tyrimų dalies pagal laikotarpius analizė (proc.)

	Iš viso 2023 m. IV ketv. (vnt.)	1–30 d.	31–60 d.	61–100 d.	101 d. ir daugiau
Specialistų išvadų	757	100	–	–	–
Ekspertizės baudžiamosiose bylose	270	27	31	16	26
Ekspertizės civilinėse bylose	258	19	22,9	20,5	37,6
Iš viso / vidurkis	1 291	68			

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos pateiktus 8 teritorinių padalinių duomenis

71. Nevertinant VTPT veiklos pagal rodiklius, kurie parodytų faktinius veiklos rezultatus, neturima informacijos veiklai tobulinti, siekiant trumpinti ekspertizėms tyrimų laukimo eiles, teisingai planuoti išteklius, neturima informacijos, kiek dėl to pa ilgėja teismo ar ikiteisminio tyrimo institucijų sprendimų priėmimas. Be to, Koordinavimo taryba neturi galimybės palyginti VTPT ir kitų ekspertizės įstaigų efektyvumo tarpusavyje (rodiklių reikšmių įgyvendinimo).
72. VTPT veiklos 4 rodikliams, kurių įgyvendinimo reikšmės apskaičiuojamos procentais, yra parengtos stebėsenos rodiklių aprašymo kortelės, bet neparengta rodiklio „Teismo ekspertų darbo efektyvumo užtikrinimas, proc.“ aprašymo kortelė⁶², o VTPT patvirtintose

⁵⁹ SAM SVP 2021–2022 m. 2, 2023–2024 m. 3, VTPT veiklos planuose 2021 m. 1, 2022–2023 m. 2, 2024 m. 3.

⁶⁰ Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas, 34.4 p.

⁶¹ Patvirtinta VTPT direktoriaus 2023-05-11 įsakymu Nr. 12P-20.

⁶² Finansų ministro 2023-07-28 įsakymu Nr. 1K-275 patvirtintos Strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gairės, 15 p.: Tęstinės veiklos įgyvendinimui stebėti naudojami stebėsenos rodikliai nustatomi rengiant SVP ir (arba) metinius veiklos planus. 36 p.: rekomenduojama <...> institucijos vidiniuose dokumentuose, patvirtintuose atitinkamo administracijos padalinio vadovo, nurodyti duomenų šaltinį, vertinimo kriterijaus reikšmės skaičiavimo metodą ir apibrėžti vertinimo kriterijaus formuluotėje naudojamus terminus.

tvarkose⁶³ nenurodyta, kaip turi būti apskaičiuojama jo įgyvendinimo reikšmė. Pastebime, kad jo įgyvendinimas audituojamu laikotarpiu buvo apie 60 proc. didesnis nei planuotas: 2021 m. – 156, 2022 m. – 165, 2023 m. – 160,4 proc., bet SAM viršijimo priežasčių nenurodė (gal teismo ekspertų darbo krūvių normos neteisingos, gal netinkamas ekspertizių paskirstymas tarp teritorinių skyrių ar kt.), neidentifikavo VTPT vidaus problemų, todėl 2021–2023 m. neteikė siūlymų dėl veiklos tobulinimo. Neidentifikavus VTPT problemų, nesudaromos sąlygos tinkamai įvertinti jos tikslų, uždavinių, priemonių ir jų įgyvendinimo rezultatus, imtis priemonių, kad būtų užtikrinama efektyvi ir rezultatyvi VTPT veikla.

⁶³ VTPT direktoriaus 2014-12-15 įsakymas Nr. 12P-51 „Dėl teismo ekspertų darbo krūvio nustatymo“ ir 2018-03-13 įsakymu Nr. 12P-12 „Dėl ekspertų darbo ataskaitų pateikimo“ patvirtintos individualaus darbo suvestinės formos.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Laukiamas audito poveikis: Ekspertinių tyrimų, atliekamų per 30 d. nuo teismo sprendimo arba ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro užduoties medžiagos gavimo dienos, dalis padidės nuo 67 iki 75 proc., teismo ekspertų darbo krūviai bus tolygesni ir nesiskirs daugiau nei 10 proc., o laisvų teismo ekspertų etatų dalis taip pat nebus didesnė nei 10 proc.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
3-iasis pagrindinis audito rezultatas	Didelės svarbos	Nustatytas rodiklis	Nenustatytas rodiklis	Nustatytas rodiklis	Sveikatos apsaugos ministerija	2026 m. II ketv.
Sveikatos apsaugos ministerija VTPT veiklos efektyvumo vertinimui 2021–2024 m. patvirtino 4 veiklos rodiklius, susijusius su ekspertinių tyrimų atlikimo terminais, tačiau jie neleidžia įvertinti tarnybos tikrųjų veiklos rezultatų, nes nė viename iš jų neįskaičiuojamas ekspertinių tyrimų laukimo eilėje laikas iki jie bus pradėti vykdyti ir skiriasi nuo nustatytų Koordinavimo tarybos patvirtintų veiklos rodiklių visoms ekspertizų įstaigoms. Tarnybos 2023 m. veiklos plane patvirtinto veiklos rodiklio „Per 30 dienų nuo ekspertinių tyrimų atlikimo surašytų ekspertizų dalis proc.“ įgyvendinimas per 2023 m. IV ketv. – 90,9 proc., atlikti skaičiavimai pagal Koordinavimo tarybos nustatytą rodiklį rodo, kad faktinė 2023 m. IV ketv. veiklos rodiklio įgyvendinimo reikšmė yra 68 proc., iš jų baudžiamosiose 27, civilinėse bylose – 19 proc.	1. Siekiant užtikrinti, kad Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veiklos rodikliai, susiję su ekspertinių tyrimų atlikimo terminais, būtų patikimi, nustatyti rodiklį, kuris parodytų faktinį ekspertinio tyrimo rezultato atlikimo laiką, įskaitant laukimo eilėje laiką.					
	1.1. Rengiant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2025–2027 metų strateginio veiklos plano projektą, peržiūrėti VTPT stebėsenos rodiklius ir įtraukti rodiklį, užtikrinantį, kad 30 dienų ekspertinių išvadų parengimo terminas būtų skaičiuojamas nuo teismo sprendimo arba ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro užduoties medžiagos (įskaitant papildomą) gavimo dienos.				SAM	2024 m.
	1.2. Pakeisti ekspertizų paskyrimo teritoriniams skyriams sistemą, nustatant šios funkcijos paskyrimą VTPT.				VTPT	2025-12-31
	1.3. Siekiant užtikrinti optimalius žmogiškuosius išteklius teismo psichiatrijos ir psichologijos ekspertinių tyrimų vykdymui, atlikti žmogiškųjų išteklių poreikio analizę (teismo ekspertų, medicinos registratorių ir tarnybos administracijos darbuotojų) ir jos pagrindu priimti sprendimus dėl veiklos efektyvinimo.				VTPT	2025-12-31

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokytio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
<p>2-asis pagrindinis audito rezultatas</p> <p>Patvirtintos teismo ekspertų darbo apimtys nepakankamai tikslios ir neambicingos, jos viršijamos 2–4 kartus. Teismo ekspertų efektyvumas per 10 metų išaugo daugiau nei 2 kartus, darbo krūvio normos neperžiūrėtos. Faktinis darbo krūvis skiriasi iki 3,5 karto, teritorinių padalinių – iki 1,5 karto.</p> <p>3-iasis pagrindinis audito rezultatas</p> <p>Nenurodyta, kaip turi būti apskaičiuojama veiklos rodiklio „Teismo ekspertų darbo efektyvumo užtikrinimas, proc.“ įgyvendinimo reikšmė.</p>	<p>Vidutinės svarbos</p> <p>2. Siekiant, kad teismo ekspertų darbo krūviai tarp teritorinių teismo psichiatrijos skyrių būtų tolygesni ir trumpėtų teismo ekspertizės atlikimo eilės:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Peržiūrėti esamas teismo ekspertų darbo krūvio normas ir, objektyviai įvertinus darbo laiko sąnaudas ekspertinių tyrimų užduotims atlikti, tiksliau detalizuoti jas (įvertinus, kokią teismo ekspertizės dalį sudaro dalyvavimas teismo posėdyje gyvai ir nuotoliniu būdu, ar ekspertizė baudžiamojoje ar civilinėje byloje, nukentėjusiųjų ar įtariamųjų); ✓ Nustatyti kaip turi būti apskaičiuojama veiklos rodiklio „Teismo ekspertų darbo efektyvumo užtikrinimas, proc.“ įgyvendinimo reikšmė ir parengti jo stebėsenos rodiklio aprašymo kortelę. 	Darbo krūvių tarp teritorinių teismo psichiatrijos skyrių teismo ekspertų skirtumas, proc.	1,5 karto	10 ir mažiau	Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba	2026 m. I ketv.
	2.1. Peržiūrėti esamas teismo ekspertų darbo krūvio normas, detalizuoti jų apskaičiavimą ir patvirtinti direktoriaus įsakymu parengtame tvarkos apraše.				VTPT	2025-01-01
	2.2. Nustatyti kaip turi būti apskaičiuojama veiklos rodiklio „Teismo ekspertų darbo efektyvumo užtikrinimas, proc.“ įgyvendinimo reikšmė ir parengti šio rodiklio aprašymo kortelę.				VTPT	2025-01-01
<p>1-asis pagrindinis audito rezultatas</p> <p>VTPT yra nustačiusi teritorinį ekspertinių tyrimų paskirstymo principą, todėl vidutinės ekspertinių tyrimų laukimo eilės teritoriniuose teismo psichiatrijos skyriuose 2023 m. labai skyrėsi: civilinėse bylose 6,5, baudžiamosiose – 4,5 karto. VTPT nepakankamai sistemina duomenis apie teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose rezultatyvumą ir neanalizuoja, kiek ekspertų sugaišto laiko galėtų būti skirta ekspertiniams tyrimams atlikti.</p>	<p>Didelės svarbos</p> <p>3. Siekiant trumpinti teismo ekspertizės atlikimo terminus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pakeisti ekspertizės paskyrimo teritoriniams skyriams sistemą pavedant tai daryti tarnybai; ✓ periodiškai analizuoti teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose rezultatyvumą ir analizės rezultatus pristatyti Teisėjų tarybai; ✓ periodiškai vykdyti ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių užduočių formulavimo analizę ir jos pagrindu ekspertinių tyrimų užsakovams inicijuoti ekspertinių užduočių formulavimo mokymus ir teikti rekomendacijas. 	Ekspertinių tyrimų, atliekamų per 30 d. nuo teismo sprendimo arba ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro užduoties gavimo	67	75	Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba	2028 m. I ketv.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
<p>Tarnyba neatlieka ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių užduočių formulavimo analizės. 2021-12 mėn.–2022-10 mėn. vieno skyriaus analizės duomenimis, 42 proc. klausimų pertekliniai.</p> <p>Nesukurtas mechanizmas, kaip turi būti įgyvendinamas tiriamųjų pristatymas teismo ekspertizei. Nepristačius nustatyto laiku, ekspertizės atlikimas perkeliamas į kitą dieną, todėl ilgėja laukimo eilės.</p>		dienos, dalis proc..				
	3.1. Peržiūrėti šiuo metu esančią VTPT skyrių aptarnaujamų teritorijų apimtį, koreguoti pagal aktualią situaciją.				VTPT	2024-12-31
	3.2. Atlikti analizę apie kitų panašių veiklų vykdančių institucijų (Valstybinės teismo medicinos tarnybos, Lietuvos ekspertizės centro) veiklos procesus					
	3.3. Aptarus su teisėsaugos institucijomis analizės išvadas, pasitvirtinti veiksmų planą kaip bus tobulinama sistema.				VTPT	2025-07-01
	3.4. Įgyvendinti parengtą veiksmų planą.				VTPT	2025-12-31
	3.5. VTPT direktoriaus įsakymu įpareigoti padalinių vadovus kas ketvirtį analizuoti teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose rezultatyvumą. Teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose analizės rezultatus įsakymu nustatyti terminu pristatyti VTPT direktoriui				VTPT ekspertinių padalinių vadovai	2024-12 mėn.
	3.6. Kartą į metus, direktoriaus įsakymu nustatyti terminu, apibendrintus rezultatus apie dalyvavimą teismo posėdžiuose pateikti Teisėjų tarybai.				VTPT administracija	2026-01 mėn.
	3.7. VTPT direktoriaus patvirtintu įsakymu įpareigoti ekspertinių padalinių vadovus kartą per metus atlikti ekspertinių tyrimų užsakovų ekspertinių klausimų formulavimo analizę ir jos rezultatus pateikti VTPT direktoriui.				VTPT ekspertinių padalinių vadovai	2025-03-01
	3.8. VTPT direktoriaus įsakymu paskirtam asmeniui apibendrintus analizės apie ekspertinių klausimų formulavimą rezultatus, jos išvadas ir siūlymus pateikti VTPT direktoriui.				VTPT direktoriaus įsakymu paskirtas darbuotojas	2025-05-01
	3.9. Apibendrintus analizės apie ekspertinių klausimų formulavimą rezultatus, jos išvadas ir siūlymus pateikti teisėjams NTA organizuotų mokymų metu ir ikiteisminio tyrimo įstaigoms.				VTPT direktoriaus paskirtas darbuotojas	2025-12-31
<p>2-asis pagrindinis audito rezultatas</p> <p>Teismo ekspertų poreikio analizė, siekiant nustatyti kiek ir kokių ekspertų reikia, kad veikla būtų efektyvi, neatlikta. Nenustatytas medicinos registratorių poreikis, todėl 1-m teismo eksperto etatui tenka nuo 0,2 iki 1,3 etato.</p>	<p>Vidutinės svarbos</p> <p>4. Siekiant užtikrinti optimalius žmogiškuosius išteklius teismo psichiatrijos ir psichologijos ekspertinių tyrimų vykdymui, atlikti žmogiškųjų išteklių poreikio analizę (teismo ekspertų, medicinos registratorių ir tarnybos administracijos darbuotojų) ir jos pagrindu priimti sprendimus dėl veiklos efektyvinimo.</p>	Laisvų teismo ekspertų etatų dalis, proc.	23	10 ir mažiau	Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba	2027 m. I ketv.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
Administracijos darbuotojų poreikio analizė neatlikta, 2023 m. pab. 69 proc. jos darbuotojų dirbo dviejose pareigybėse po 1,5 etato, jiems vidutiniškai tenka apie 32 funkcijas. Utenos ekspertinio skyriaus 1 ir 2 poskyriuose (stacionaro) 2018–2023 m. lovų fondo panaudojimas sumažėjo apie 35–40 proc., bet darbuotojų, atliekančių tiriamųjų asmenų priežiūrą, skaičius per 2021–2023 m. sumažėjo tik 0,25 etato ir 2023-12-31 sudarė 74,5 etato. VTPT 23 proc. teismo ekspertų etatų 2023-12-31 neužimti. Tik 2 iš 8 skyrių laisvi etatai nesiekė 10 proc., kituose siekė nuo 18,2 iki 38,9 proc. Teismo psichologų 2023-12-31 trūksta 11 proc., teismo psichiatrų – 27,6 proc.	4.1. Direktorius įsakymu paskirti darbo grupę atlikti VTPT žmogiškųjų išteklių poreikio analizę.				VTPT	2024-10-01
	4.2. Atlikti žmogiškųjų išteklių poreikio (įskaitant Utenos ES 1 ir 2 poskyrių, įvertinus lovų užimtumo tendencijas) analizę.				VTPT direktoriaus įsakymu paskirta darbo grupė	2025-07-01
	4.3. VTPT atliktos žmogiškųjų išteklių poreikio analizės rezultatus pateikti SAM ir VK. Analizės pagrindu priimti sprendimus.				VTPT	2025-12-31

* Detalūs pokyčių vertinimo rodiklių duomenys pateikti 3 priede „Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys“.

** Priemonės ir terminus joms įgyvendinti, pokyčiui pasiekti ir rodikliams pamatuoti pateikė X subjektas (-ai).

*** Rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos metu gali būti tikslinamos arba keičiamos rekomendacijų įgyvendinimo plane nurodytos priemonės ar pokyčių vertinimo rodikliai Valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Aktualus priemonių ir pokyčių vertinimo rodiklių sąrašas yra pateikiamas Valstybės kontrolės atviruose duomenyse adresu www.valstybeskontrolė.lt.

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie priemonių įgyvendinimą ir kai kurių rodiklių reikšmes plane nustatytais terminais:

Sveikatos apsaugos ministerijos Psichikos sveikatos skyriaus patarėja Edita Bishop, tel. +370 5 260 4709, el. p. Edita.Bishop@sam.lt

Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos direktoriaus pavaduotojas personalui ir administracinei veiklai, laikinai vykdamas direktoriaus funkcijas Vitalijus Šaškovas, tel. +370 5 267 7214, el. p. vitalijus.saskovas@vtpt.lt

Veiklos audito 2-ojo departamento vadovė

Vilma Maslauskienė

Vyriausioji valstybinė auditorė-grupės vadovė

Lina Nalivaikienė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinės teismo psichiatrijos
tarnybos veikla“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

ASPJ – asmens sveikatos priežiūros įstaiga

BDAR – Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas

Ekspertinis tyrimas – proceso įstatymų ir Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymo nustatyta tvarka teismo eksperto ar specialisto atliekamas tyrimas, kuriam reikia specialių žinių (teismo ekspertizė, objektų tyrimas ir konsultacija)

Teismo ekspertizė – teismo eksperto atliekamas teismo ar teisėjo jam pavestas tyrimas, kuriuo šis ekspertas atsako į specialių žinių reikalaujančius klausimus ir kurio rezultatus jis fiksuoja ekspertizės akte.

Koordinavimo taryba / TEVKT – Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba

NTA – Nacionalinė teismų administracija

PSS – Sveikatos apsaugos ministerijos Psichikos sveikatos skyrius

SAM – Sveikatos apsaugos ministerija

SPS – Sveikatos apsaugos ministerijos Strateginio planavimo skyrius

SSSS – Sveikatos apsaugos ministerijos Sveikatos sistemos stebėsenos skyrius

TM – Teisingumo ministerija

TPS – teismo psichiatrijos skyrius

UES – Utenos ekspertinis skyrius

VDU – vidutinis darbo užmokestis

VK – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė

VTPT / tarnyba – Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos

Audito apimtis ir metodai

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veiklą efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ✓ ar Sveikatos apsaugos ministerija užtikrina, kad VTPT vykdytų veiklą efektyviai ir rezultatyviai;
- ✓ ar VTPT organizuoja veiklą taip, kad ji būtų efektyvi ir rezultatyvi.

Audituojami subjektai – Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinė teismo psichiatrijos tarnyba prie SAM.

Audituojamas laikotarpis – 2021–2023 m., prireikus vertinti ir kitų laikotarpių duomenys

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁶⁴.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
1.1. Ekspertinių tyrimų paskirstymo sistema riboja greitesnį jų atlikimą	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizės darymo VTPT nuostatus, VTPT ekspertinių padalinių darbo reglamentą, VTPT vykdomų ekspertinių tyrimų atlikimo terminų skaičiavimo tvarką. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome VTPT 2021–2023 m. duomenis apie ekspertinių tyrimų laukimo eiles skyriuose; Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės rūmų 2023 m. pateiktų teismo nutarčių atvejus. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Palyginome VTPT 2021–2023 m. duomenis apie ekspertinių tyrimų laukimo eiles tarp atskirų skyrių. <p>Skaičiavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Skaičiavome vidutinius laukimo eilių skirtumus tarp padalinių. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome VTPT teismo ekspertų apklausą (atsakė 33). <p>Interviu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 7 ekspertinių padalinių viršininkais. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Generalinės prokuratūros, Kauno apylinkės teismo atstovais. 	Įvertinti, ar nustatyta ekspertinių tyrimų paskirstymo teismo ekspertams sistema.
1.2. Tarnyba nesistemina duomenų, kurie leistų priimti sprendimus, taupančius ekspertų laiką	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Strateginių teismo ekspertizės srities kryptių ir prioritetų 2020–2022 m. įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir siekiamų jų reikšmių sąrašą, Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 m. įgyvendinimo veiksmų planą, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2021–2023 m. veiklos 	Įvertinti, ar: <ul style="list-style-type: none"> ✓ VTPT vykdo teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose

⁶⁴ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2024-03-04).

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>ataskaitas, VTPT 2021–2023 m. veiklos planus, veiklos ataskaitas, 2023 m. VTPT atliktą analizę „Ekspertiniai uždaviniai nepilnamečių civilinėse bylose“, Nacionalinės teismų administracijos ir VTPT informaciją apie 2021–2023 m. VTPT vykdytus mokymus ekspertinių tyrimų užsakovams, VTPT raštus Generalinei prokuratūrai, SAM, TM, Teisėjų tarybai.</p> <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome VTPT 2021–2023 m. teismo ekspertų dalyvavimo teismo posėdžiuose gyvai ir nuotoliniu būdu, Nacionalinės teismų administracijos 2021 ir 2023 m. atliktų 4 mokymų dalyvių apklausų duomenis. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome VTPT teismo ekspertų apklausą (atsakė 33). <p>Interviu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 7 ekspertinių padalinių viršininkais. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Generalinės prokuratūros, Kauno apylinkės teismo atstovais 	<p>rezultatyvumo vertinimą;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ VTPT vykdo ekspertinių tyrimų užsakovų švietimą pagal ekspertinių užduočių formulavimo analizės duomenis.
<p>1.3. Iki 17,5 proc. tiriamųjų nustatyta laiku nepristatoma teismo ekspertizei atlikti</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašą, VTPT nustatytų rizikos veiksnių, dėl kurių ekspertinis tyrimas gali būti neatliktas per 30 dienų, ir jų valdymo priemonių sąrašą, VTPT raštus Generalinei prokuratūrai, SAM, TM, Teisėjų tarybai, LRS teisės ir teisėtvarkos komitetui, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2023 m. veiklos ataskaitą. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome nepristatytų laiku teismo ekspertizei tiriamųjų dalį atskiruose ekspertiniuose padaliniuose. <p>Skaičiavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Skaičiavome, kaip kito per 2021–2023 m. nepristatytų ekspertizei tiriamų skaičius padaliniuose. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome VTPT teismo ekspertų apklausą (atsakė 33). <p>Interviu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 7 ekspertinių padalinių viršininkais. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ VTPT, Generalinės prokuratūros, Kauno apylinkės teismo atstovais. 	<p>Įvertinti, ar nustatytais terminais kasmet pristatytų tiriamųjų asmenų nuo visų tiriamųjų asmenų dalies augimas sudaro ≥ 1 proc.</p>
<p>2.1. Teismo ekspertų darbo krūvių skirtumai dideli, o krūvio normos neperžiūrėtos beveik 10 metų</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome VTPT teismo ekspertų darbo krūvio nustatymo tvarką. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome VTPT 2021–2023 m. duomenis apie teismo ekspertų darbo krūvius. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome teismo ekspertų darbo efektyvumo procentinio balo pokyčius 2021–2023 m. VTPT mastu, pagal atskirus padalinius ir tarp teismo ekspertų. <p>Skaičiavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Skaičiavome, kiek vienam teismo ekspertui tenka per metus ekspertinių tyrimų, kiek skiriasi atskirų teismo ekspertų ir padalinių darbo krūviai. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome VTPT teismo ekspertų apklausą (atsakė 33). <p>Interviu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 7 ekspertinių padalinių viršininkais. 	<p>Įvertinti ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ yra nustatytos teismo ekspertų darbo krūvio normos; ✓ darbo krūvio normos periodiškai peržiūrimos; ✓ teismo ekspertų darbo krūviai skiriasi ne daugiau kaip 10 proc.
<p>2.2. Neatliekama Tarnybos žmogiškųjų išteklių poreikio analizė</p>	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome VTPT teismo ekspertų darbo ataskaitų pateikimo nuostatus, Individualaus darbo suvestinių formas, VTPT žmogiškųjų išteklių planavimo ir valdymo planą, Medicinos registratoriaus pareigybės aprašymą, VTPT raštus SAM, VTPT pareigybių sąrašą ir jo pakeitimus, VTPT skyrių kasmetines darbo efektyvumo ataskaitas. <p>Duomenų analizė:</p>	<p>Įvertinti, ar VTPT atlieka žmogiškųjų išteklių poreikio analizę.</p>

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome pagal atskirus padalinius, ar vienam teismo eksperto etatui tenkančių medicinos registratorių etatų skaičius proporcingas vieno eksperto etato vidutiniam atliktų ekspertinių tyrimų skaičiui, Utenos ekspertinio skyriaus, stacionaro lovų panaudojimo pokyčius 2021–2023 m. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome pagal padalinius vienam teismo eksperto etatui tenkančių medicinos registratorių etatų skaičių. <p>Skaičiavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Skaičiavome, kiek medicinos registratorių etatų, tenka vienam eksperto etatui atskiruose teritoriniuose padaliniuose; kiek teismo eksperto etatui tenka VTPT administracijos darbuotojų etatų; kiek VTPT administracijos darbuotojų dirba daugiau negu vienoje pareigybėje, kiek vienam administracijos darbuotojui užimančiam dvi pareigybes tenka pagal pareigybės aprašymą funkcijų; kiek VTPT panaudoja lėšų Utenos ekspertinio skyriaus išlaikymui. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome VTPT teismo ekspertų (atsakė 33), medicinos registratorių apklausas (atsakė 13). <p>Interviu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 7 ekspertinių padalinių viršininkais. 	
2.3. Tarnyboje beveik ketvirtadalis laisvų teismo ekspertų etatų, tendencija išlieka	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Strateginių teismo ekspertizės srities kryptių ir prioritetų 2020–2022 m. įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir siekiamų jų reikšmių sąrašą, Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 metais įgyvendinimo veiksmų planą, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2021–2023 m. veiklos ataskaitas, VTPT 2021–2024 m. veiklos planus, 2021–2023 m. veiklos ataskaitas, VTPT Žmogiškųjų išteklių planavimo ir valdymo planą, Teismo psichiatro eksperto, teismo psichologo eksperto kvalifikacijos suteikimo ir teismo psichiatro eksperto, teismo psichologo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo išdavimo tvarkos VTPT nuostatus, VTPT darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo tvarkos aprašą, VTPT direktoriaus 2021–2023 darbo užmokesčio kintamosios dalies, priemonių, priedų skyrimo įsakymus, pasirinktų skyrių 2021–2023 m. teismo ekspertų veiklos vertinimo išvadas. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome VTPT informaciją apie 2020–2023 m. naujai kvalifikaciją įgijusius ir išėjusius iš darbo teismo ekspertus, VTPT 2021–2023 m. teismo ekspertų vidutinio darbo užmokesčio etatui (bruto) duomenis; SAM surinktus ir VK patikslintus 2023 m. vidutinio viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų psichiatrų darbo užmokesčio etatui (bruto) duomenis, visų VTPT teismo ekspertų 2021–2023 m. darbo užmokesčio duomenis, 2020–2024 m. patvirtintus valstybės biudžeto asignavimus, 2021–2024 metams teiktą asignavimų poreikį, VTPT duomenis apie laisvų, patvirtintų, užimtų, teismo ekspertų etatų skaičių. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome VTPT teismo psichiatrų ekspertų bei teismo vaikų ir paauglių psichiatrų ekspertų 2023 m. VDU etatui su viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų (stacionaro paslaugas teikiančių ASPJ bei psichikos sveikatos centrų) gydytojų psichiatrų bei gydytojų vaikų ir paauglių psichiatrų 2023 m. VDU etatui, 2020–2024 m. patvirtintus valstybės biudžeto asignavimus su 2021–2024 metams teiktu asignavimų poreikiu, 2020–2024 m. skirtus asignavimus su jų poreikiu, teismo ekspertų patvirtintų, laisvų bei užimtų etatų skaičių tarp atskirų ekspertinių padalinių. <p>Skaičiavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Skaičiavome laisvų teismo ekspertų dalį VTPT mastu ir atskiruose ekspertiniuose padaliniuose, teismo psichiatrų ekspertų bei teismo psichologų ekspertų vidutinio darbo užmokesčio etatui pokyčius kasmet ir visu 2021–2023 m. laikotarpiu, 2021–2024 m. skirtų asignavimų ir pateikto poreikio skirtumus. <p>Apklausa:</p>	<p>Įvertinti, ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Įvertinti ar VTPT mastu ir atskiruose skyriuose laisvų teismo ekspertų etatų skaičius yra ne didesnis nei 10 proc.; ✓ VTPT taikomos priemonės padeda užtikrinti optimalius VTPT žmogiškuosius išteklius teismo psichiatrijos ir psichologijos ekspertinių tyrimų vykdymui; ✓ SAM kasmet skiria asignavimus VTPT, įvertinusi finansavimo poreikį.

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome VTPT teismo ekspertų apklausą (atsakė 33), apklausėme 69 viešąsias sveikatos priežiūros įstaigas dėl gydytojų psichiatrų vidutinio darbo užmokesčio 2023 m. <p>Interviu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 7 ekspertinių padalinių viršininkais. 	
2.4. Tarnyba nepakankamai užtikrina reikiamas teismo ekspertų kompetencijas	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Strateginių teismo ekspertizės srities kryptių ir prioritetų 2020–2022 m. įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir siekiamų jų reikšmių sąrašą, Strateginės teismo ekspertizės srities krypties ir prioritetų 2023–2025 metais įgyvendinimo veiksmų planą, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos 2021–2023 m. veiklos ataskaitas, VTPT 2021–2023 m. veiklos planus, veiklos ataskaitas, Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos aprašą, VTPT darbuotojų profesinės kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašą, 2023 m. ir 2024 m. administracijos ir teritorinių padalinių el. laiškus dėl mokymų poreikio, 2021–2023 m. VTPT teismo ekspertų kvalifikacijos kėlimo planus, 2021–2023 m. kvalifikacijos kėlimo renginių dalyvių sąrašus <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome VTPT tarptautinių konferencijų vertinimo apklausos duomenis. <p>Apklausa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlikome VTPT teismo ekspertų apklausą (atsakė 33). <p>Interviu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 7 ekspertinių padalinių viršininkais. 	Įvertinti, ar VTPT užtikrina reikiamas teismo ekspertų kompetencijas.
3. Tarnybos veiklos rodikliai neparodo ekspertizės laukimo eilėje laiko	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nagrinėjome Teismo ekspertizės įstatymą, TM nuostatus, Koordinavimo tarybos nuostatus, XVIII Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą, Koordinavimo tarybos sprendimus, SAM ir VTPT planavimo dokumentus, VTPT vadovo metines veiklos užduotis, Strateginio valdymo metodiką, Strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gaires, SAM Sveikatos sistemos stebėsenos skyriaus ir Psichikos sveikatos skyrių nuostatus. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizavome 2021–2024 m. SAM SVP ir VTPT metinius veiklos planus, veiklos ataskaitas, surinktus duomenis iš visų 8 VTPT ekspertinių skyrių, SAM ir VTPT parengtas „Stebėsenos rodiklio aprašymo korteles“. <p>Palyginamoji analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lyginome Koordinavimo tarybos 2021–2022 m. ir 2023–2025 m. patvirtintus veiklos rodiklius su 2021–2024 m. SAM SVP ir VTPT metiniuose veiklos planuose patvirtintais veiklos rodikliais. <p>Skaičiavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Skaičiavome veiklos rodiklio, susijusio su ekspertinių tyrimų terminais, nuo teismo nutarties gavimo iki ekspertizės akto surašymo 2023 m.. reikšmę ir 2023 m. IV ketv. detalesnes reikšmes. <p>Pokalbis su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Koordinavimo tarybos, TM, SAM ir VTPT atstovais. 	<p>Įvertinti, ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ VTPT nustatytas veiklos rodiklis, susijęs su ekspertizės atlikimo terminu, nesiskiria nuo koordinavimo tarybos nustatyto rodiklio; ✓ VTPT veiklos ataskaitose pateikti duomenys apie visų (11) veiklos rodiklių įgyvendinimą, jie leidžia įvertinti veiklos rezultatus; ✓ SAM stebi VTPT veiklos rodiklių įgyvendinimą, analizuoja VTPT veiklos ataskaitas, kasmet pasiūlo bent vieną VTPT veiklos tobulinimo priemonę.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos veikla“
3 priedas

Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys

Rodiklis	Nustatytas rodiklis, kuris parodo faktinį ekspertinio tyrimo atlikimo laiką, įskaitant laukimo eilėje laiką	Darbo krūvių tarp teritorinių teismo psichiatrijos skyrių teismo ekspertų skirtumas, proc.	Ekspertinių tyrimų, atliekamų per 30 d. nuo teismo sprendimo arba ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro užduoties medžiagos gavimo dienos, dalis	Laisvų teismo ekspertų etatų dalis, proc.	
Matavimo vienetas	–	Proc.	Proc.	Proc.	
Pradinė reikšmė	Nenustatytas rodiklis	1,5 karto	67	23	
Pradinės reikšmės fiksavimo data	2023-12-31	2023-12-31	2023 m.	2023-12-31	
Siektina reikšmė	Nustatytas rodiklis	10 ir mažiau	75	10 ir mažiau	
Tolerancijos ribos	Gerai	Nustatytas rodiklis	20 ir mažiau	75 ir daugiau	11-14
	Vidutiniškai	-	21–25	70–74	15–16
	Blogai	Nenustatytas rodiklis	26 ir daugiau	69 ir mažiau	17 ir daugiau
Siektinos reikšmės fiksavimo data	2026 m. II ketv.	2026 m. I ketv.	2028 m. I ketv.	2027 m. I ketv.	
Periodinės reikšmės fiksavimo data	Vertinant pokytį	Kas 2 metai	Kasmet	Kasmet	
Duomenų šaltinis rodikliui skaičiuoti	SAM pateikta informacija, SAM SVP ir VTPT metinis veiklos planas Stebėsenos rodiklio aprašymo kortelė	VTPT pateikta informacija VTPT pateiktos kasmetinės darbo krūvio analizės lentelės apie teismo ekspertų darbo krūvį	VTPT informacija Viešai prieinamos VTPT metinės veiklos ataskaitos. Stebėsenos rodiklio aprašymo kortelė	VTPT pateikta statistinė informacija apie laisvus ir patvirtintus teismo ekspertų etatus VTPT mastu	
Detalus skaičiavimo / vertinimo aprašymas	Įvertinama, ar Ministerijos SVP patvirtintas rodiklis, kuris parodo faktinį ekspertinio tyrimo atlikimo laiką įskaitant laukimo eilėje laiką. Pagal rodiklio „Stebėsenos rodiklių aprašymo kortelės“ duomenis įvertinama, ar terminas skaičiuojamas nuo teismo nutarties gavimo iki teismo ekspertizės akto surašymo.	Įvertinama iš VTPT/teritorinių teismo psichiatrijos skyrių gauta informacija apie kiekvieno teritorinio skyriaus (6 skyrių, atliekančių vienodo pobūdžio ambulatorines ekspertizes: Vilniaus TPS, Kauno TPS, Klaipėdos TPS, Šiaulių TPS, Panevėžio TPS ir Utenos ES ambulatorinis poskyris) metinį faktinį vidutinį darbo krūvį, palyginama kokią procentinę dalį sudaro skirtumai tarp jų	Skaičiuojama atliktų per 30 dienų ekspertinių tyrimų skaičius nuo visų atliktų ekspertinių tyrimų per metus $X = a / b \times 100$; a – per 30 d. atliktų ekspertinių tyrimų skaičius per metus; b – iš viso atliktų ekspertinių tyrimų skaičius per metus.	Įvertinama, ar laisvi teismo ekspertų etatai sudaro ne daugiau kaip 10 proc. nuo visų patvirtintų teismo ekspertų etatų $X = a / b \times 100$; a – laisvų teismo ekspertų etatų skaičius metų pabaigoje.; b – patvirtintas teismo ekspertų etatų skaičius.	

